

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska ladaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate. Podružnica: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Izloja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

SCOVENECE

Abbonamenti: Mese 18 Lire; Estero, mese 20 Lire, Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto.

Bollettino No 890

Favorivole sviluppo del contrattacco delle truppe dell'Asse

Un tentativo di sbarco frustrato 4 apparecchi avversari abbattuti

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:

Nel settore settentrionale del fronte egiziano l'ulteriore favorevole sviluppo del contrattacco sferrato dalle truppe dell'Asse ha condotto alla cattura di un altro centinaio di australiani e alla distruzione di oltre 40 automezzi. Nuove puntate, precedute ed appoggiate dal intenso tiro di artiglieria, contro le nostre posizioni dello stesso settore sono state nettamente arrestate.

Un tentativo di sbarco effettuato nella scorsa notte a tergo del nostro schieramento veniva pure immediatamente frustrato.

Velivoli italiani e germanici hanno ripetutamente agito con buon successo sulle linee; cacciatori tedeschi abbatterono quattro apparecchi avversari danneggiandone numerosi altri al suolo.

Vojno poročilo št. 890

Uspešen razvoj protinapada osnih čet

Poskus izkrcanja spodletel štiri sovražnikova letala zbita

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Na severnem odseku egiptovskega bojišča je nadaljnji ugoden razvoj protinapada osnih čet dovel do zajetja nadalje stotine Avstralcev in do uničenja nadaljnjih 40 avtomobilskih vozil. Novi napadi, ki so sledili močnemu topovskemu streljanju na naše postojanke na istem odseku, so bili takoj ustavljeni.

Izkrcavalni poskus za hrbitom naše razvrstitve, izveden zadnjo noč, je bil tudi takoj onemogočen.

Italijanska in nemška letala so ponovno z dobrim uspehom delovala nad sovražnim bojiščem; nemški lovci so sestrelili 4 nasprotna letala, mnogo drugih pa so poškodovali na tleh.

Milano, 2. nov. AS. Število žrtve sovražnega letalskega napada na Milano znaša 143. Deset žrtve se ni identificiranih. Med žrtvami sta tudi dva inozemca, en Nemec in en Svcicar. Mestni dnevniki so objavili imena in priimke žrtve. Ranjenih je okoli 300 ljudi.

Zunanje ministrstvo za Vzhodno Azijo

Tokio, 2. nov. AS. Japonski uradni list objavlja cesarjeve ukrepe o ustanovitvi zunanjega ministrstva za veliko vzhodno Azijo in o novi upravni organizaciji Japonske. Za novega zunanjega ministra je bil imenovan Kazuo Aoki, za podministra pa Kumachi Jamamoto. Novo ministrstvo ima naslednje štiri oddelke: mandžurske zadeve, kitajske zadeve, zadeve južnih pokrajin ter japonske zadeve. Novi zunanji minister je 53 let star in je bil v Abejevi vladi finančni minister od avgusta 1939 do januarja 1940. V aprilu tega leta so ga imenovali za člana vrhovnega gospodarskega sveta pri kitajski narodni vladi, kar je ostal vse do letošnjega poletja, ko so ga imenovali za ministra brez listnice. Bil je član številnih japonskih finančnih odposlanstev v tujini. Novi zunanji pod-

Turška zunanja in notranja politika

Ankara, 2. nov. AS. Predsednik turške republike İneni je imel pri odprtju zadnjega zasedanja narodne skupščine govor, v katerem je omenil izreden položaj, v katerem se nahaja Turčija zaradi svetovne vojne. »Loyalno in strogo se bomo držali emernice naše narodne politike, znane vsem ljudem doma in v inozemstvu«, je izjavil predsednik o turški zunanji politiki ter nadaljeval: »Zvesti pogodbenim obvezam z našimi zavezniki in prijatelji se bomo ektrno izogibali vsakršne neiskrenosti in zahrbtnosti proti kateri koli državi ter bomo nadaljevali politiko narodne varnosti«. Predsednik se je nato bavil z notranjim položajem Turčije in je omenil nevarnosti, ki bi lahko oslabele državno moč ter je zlasti bičal nevarno delovanje verižnikov in brezvestnih politikov, ki izrabljajo sedanji položaj za pridobivanje denarja in osebnega vpliva. Na koncu je pozval k narodni skupnosti zlasti glede težav v prehrani ter k pomiritvi političnih estrasti.

Carigrad, 2. nov. AS. Po govoru predsednika İnenija je bil soglasno izvoljen predsednik skupščine, nakar so odgodili zasedanje skupščine na 19. november. Med tem časom bodo sestavljene parlamentarne komisije, ki bodo izvolile svoje odbore.

Mac Arthur in Eisenhower poklicana v Washington

Buenos Aires, 2. nov. AS. Zvedela se je senzacionalna novica, da sta bila poklicana v Washington na poročanje poveljnik ameriškega kopenskega ekspedicijskega zbora v Angliji general Eisenhower ter general Mac Arthur iz Avstralije. Zdi se, da se Mac Arthur ne bo smel več vrniti

Nove zmage nemških podmornic

V Kavkazu je bilo zavzeto mesto Alagir — Letalski napad na mesto Ordžinikidze — Od 11. do 31. oktobra je zgubilo angleško letalstvo v Afriki 306 letal

Hitlerjev glavni stan, 2. novembra. Nemško vrhovno poveljstvo je objavilo tole posebno uradno vojno poročilo:

Pri nastopih proti nasprotnim prevoznim ladjam so nemške podmornice, ki so priplule z Atlantskega morja, prvič vdrle v obalne vode Indijskega oceana ter na odprtem morju vzhodno od rta Agulhasa in ob južnem skrajnem koncu afriške celine ter blizu Capetowna potopile osem ladij s skupno 52.518 tonami.

Ostanki ladijske spremeljave, ki so bili pri Kanarskih otokih v noči od 30. na 31. oktober hudo poškodovani, so bili po nemških podmornicah vnovič napadeni. Podmornice so potopile še štiri ladje s skupno 30.131 tonami ter ladijsko skupino docela razkropile.

Skupne izgube te ladijske spremeljave so torej narasle na 18 ladij s skupno 141.131 tonami.

Na ta način so nemške podmornice uničile novih 82.649 ton trgovskega brodogradnje ter v poslednjih šestih dneh po zelo oddaljenih vodah potopile 41 ladij in s tem angleškemu in ameriškemu trgovskemu brodogradnje uničile več kot četrto milijona ton.

V boju proti angleškemu in amerškemu trgovskemu brodogradnje je nemška vojna mornarica v mesecu oktobru potopila 111 ladij s skupno 720.575 tonami.

La uspehi v prvi vrsti zasluga neutrudno delujočih nemških podmornic.

Nemška letala pa so potopila dve trgovski ladji s skupno 10.000 tonami ter vrh tega poškodovale velik trgovski parnik in neko manjšo enoto.

Angleška vojna mornarica je v istem razdobju izgubila enega rušilca, dve stražni ladjici, sedem brzih protipodmorniških čolnov in po nemških letalih še 12 čolnov za izkrcanje.

Hitlerjev glavni stan, 2. novembra. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Po težkih, toda uspešnih borbah za postojanke po bunkerjih severno od železnice proti Tuapseju se je pehota v težavnem gorskem terenu prebila dalje naprej. Deli sovražnika so bili obkoljeni in uničeni, več protinapadov pa odbiti.

Zapadno od Tereka so lastni siloviti napadi v zelo težavnem terenu vrgli žilavo se branečega sovražnika preko številnih odsekov na tej fronti. Zavzeto je bilo mesto Alagir in s tem zaprta važna gorska cesta. Letalstvo je podpiralo boje kopne vojske ter obstreljevalo transportne in železniške naprave mesta Ordžinikidze (Vladikavkaz).

Južno od Stalingrada so se izjalovili ponovni odskleni sil podprti sovražni napadi. Severno od mesta se je sovražnik brezuspešno poskušal izkrcati. Dve topničarki in več velikih

čolnov za izkrcavanje je bilo potopljenih, razen tega pa poškodovana še ena topničarka in pripeljanih več sto ujetnikov.

Romunski bojni letalci so obmetavali železniške proge na bojišču ob Donu učinkovito z bombami. Severno od Sivnega so se izjalovili sovražni krajevni napadi.

Na srednjem in severnem odseku vzhodnega bojišča obojestransko delovanje izvidniških in napadalnih oddelkov.

Protinapad nemških in italijanskih čet na severnem odseku egipt. bojišča pri Al Alameinu se je včeraj nadaljeval in povzročil sovražniku nove najtežje izgube, posebno v odseku neke avstralske divizije. Nemško in italijansko letalstvo je delovalo predvsem nad sovražnimi izhodnimi postojankami. Z bombnimi zadetki je bilo težko prizadeti večje število ciljev. Lovska letala, ki so spremljala bombnike, so brez lastnih izgub sestrelila 4 angleške lovce.

V času od 11. do 31. oktobra je izgubilo angleško letalstvo 306 letal, in sicer od teh 187 nad Sredozemskim morjem in nad Severno Afriko. V istem času je bilo v borbi proti Angliji izgubljenih 88 lastnih letal.

Berlin, 2. nov. AS. Včerajšnje nemško poročilo govori o povračilnem napadu na angleško mesto Canterbury. Malo po dvanajsti uri so se pojavila nad Canterburyjem nemška letala v višini 30 do

40 metrov. Prve bombe so zadele številne zgradbe, ki so bile takoj razdejane. Nastali so veliki požari. Kmalu nato so prišla druga letala, ki so zopet bombardirala mesto in sestrelila tri angleške lovce, nekaj ur nato pa so nemški težki bombniki še enkrat spustili mnogo velikih bomb, ki so zopet opravile svoje delo.

Berlin, 2. nov. AS. Nemški pristojni krogi poročajo, da učinkovitost nastopov nemških in zavezniskih napadalnih oddelkov zadnje dni zlasti na dveh odsekih v Kavkazu ni mogla zanikati niti sovražna propaganda, ki je priznala odločilni značaj teh bitk ter hitro nemško napredovanje. Posledice tega napredovanja je lahko uganjati.

Včerajšnji nemški tisk se na veliko bavi tudi z uspehi nemških podmornic proti angleškemu in amerškemu trgovskemu brodogradnje. Navzlic velikim jezenskim pomorskim viharjem je bilo letos v oktobru potopljenih za 300% več ladij kakor istega meseca lanskega leta. »Völkischer Beobachter« in »Zwölf Uhr Blatt« pripisujeta velik pomen navzočnosti nemških podmornic v Indijskem morju, poudarjajoč, da so nemške podmornice razširile svoj delokrog vse do bojišč, ki so nad 11.000 km oddaljena od njihovih oporišč, kar je gotovo zvezano z velikimi težkočami. Potopitev zadnje angleške ladijske spremeljave v Indijskem morju je izrednega pomena, ker so te ladje vozile vojno gradivo za angleško armado v Egiptu.

Sredozemlje je za Angleže zaprto

Važno angleško priznanje o vlogi Italije

Rim, 2. novembra. AS. Govoreč o položaju v Sredozemlju je dejal angleški notranji minister Herbert Morrison v Cardiffu, da ni na svetu nobene drugega bojišča, ki bi utegnilo imeti tako važne strateške posledice. Dejal je: »Če bi mogli znova imeti pristo pot v Sredozemlju, bi lahko drugače razpolagali z našo pomorsko silo, od katere je odvisna zmaga.« Te besede — piše Stefani — so zelo pomembne in tako važne, da jih je treba posebej poudariti, kajti njihov pomen je

naslednji: 1. da je nastop Italije onemogočil Angliji svojevoljno razpolaganje z njeno mornarico; 2. ker je Sredozemlje bojišče, kjer se utegnejo ureničiti »najtežje strateške posledice«, mora zato angleški imperij uporabljati proti Italiji svoje največje sile; 3. Sredozemlje je za Angleže zaprto. Te ugotovitve dokazujejo izredno važnost, ki jo igra Italija v sedanjih vojni in so tem pomembnejše, ker jih je podal neposredno član angleške vlade.

Ameriška letalonosilka potopljena

Buenos Aires, 2. nov. AS. Ameriško vojno ministrstvo sporoča: »Neka letalonosilka Združenih držav je izgubljena na južnem delu Tihega morja. Letalonosilka je bila napadena 26. oktobra blizu otoka Santa Cruz, 416 km severno od Guadalcanarja in se je potopila zaradi bombardiranja iz zraka.« Poročilo pristavlja, da je prvi napad zjutraj povzročil ladiji hude poškodbe in so morale druge ladje letalonosilko vleči. Drugi napad popoldne je povzročil na vojni ladiji nove poškodbe pod črto, do katere se ladja potopi, tako da se je začela nagibati. Takoj so ukrenili vse potrebno za rešitev posadke, pozneje pa se je ladja potopila. Zadnja podrobnost, ki jo razodeva poročilo, je, da se je letalonosilka potopila v vodah, kjer je šel na dno tudi rušilec »Porter«. Pozno priznanje ameriškega mornariškega ministrstva nič ne navaja imena potopljene ladje. Njegova redkobesednost elabo prikriva druge, nič manj hude udarce, ki jih je ameriško brodogradnje dobilo v zadnji bitki pri Salomonskih otokih.

Berlin, 2. nov. AS. Ameriško mornariško ministrstvo je objavilo, da so letelce trdnjave znova napadle japonske ladje pri »umiku« Salomonskih otokov: ena težka križarka da je zletela v zrak, neka manjša ladja pa da je bila poškodovana. Ameriško vojno poročilo pa javlja, da je bila potopljena ena ameriška letalonosilka. Kako resnične so washingtonske trditve, se je lahko spoznalo prejšnji teden, ko je mornariški minister Knox izjavil časnikiarjem, da pri Salomonskih otokih sploh ni bilo bitke. Ko so v Tokiu poročali o veliki japonski zmagi, da ameriške ladje sploh niso bile na tistem delu morja, Knox torej zanika ameriške izgube. Toda kaj bo pa rekel k temu, da je njegovo ministrstvo že naslednji dan moralo priznati izgubo enega rušilca, kakor tudi poškodbo letalonosilke, za katero je zdaj že objavljeno, da je bila od Japoncev potopljena. Resnica je, zaključuje »Börsen Zeitung«, da Knox ni smel priznati izgub, ker je imel naročilo pripraviti čim ugodno razpoloženje za nadomestne volitve.

Zgled italijanskega rodoljubja

Rim, 2. nov. AS. Listi objavljajo poročilo o obsodbi 6 Italijank, katere je obsodilo angleško vojno sodišče v Kairu, ker so dale zatočišče 3 italijanskim vojniim ujetnikom, ki so zbežali iz nekega koncentracijskega taborišča ter navajajo velik primer rodoljubja mlade Italijanke, rojene v Angliji in živeče v New Castlu pri svojih starših, ki se je dala obsoditi od angleškega vojnega ministra, ker ni hotela služiti v angleški teritorialni armadi. Dekle je izjavilo pred sodnikom: »Jaz nisem bila nikdar Angležinja in zelo mi je žal, če sem bila rojena v vaši državi.«

Avstralija naj se odloči

Tokio, 2. nov. AS. List »Tokio Šimbun« piše, da Avstralija ne more računati na izdatno vojaško pomoč Združenih držav. Prišel je trenutek za Avstralijo, da vzame resno usodno japonsko ponudbo, naj sodeluje pri ustvaritvi skupnega blagostanja v veliki vzhodni Aziji. List ugotavlja, da so Amerikanci začeli opažati skriven odpor Avstralcev proti angleškemu pritisku. Avstralija je odvisna od Združenih držav, toda Avstralci nimajo niti malo naklonjenosti do svojih novih gospodarjev, zato so Amerikanci za Avstralce le okupatorji in Avstralci so se že začeli zavedati svoje neumnosti.

Alarm v San Franciscu

Buenos Aires, 2. nov. AS. Včeraj je bil v San Franciscu dan znak za letalsko nevarnost. Tudi po celi kalifornijski obali so imeli znak za letalsko nevarnost, ker so vojaške oblasti sporočile, da se bližajo neznana letala.

Blokiranje cen na Švedskem

Stockholm, 2. nov. AS. Švedska vlada je izdala ukrep za blokiranje cen vsega domačega in uvoženega blaga. Izjemo tvorita tobak, alkoholne pijače ter še nekaj drugega blaga. Za osnovno cenno velja tista cena, ki jo je imelo blago preteklega oktobra. Ukrep je le začasen, ker izdelujejo večji načrt za preprečitev inflacije, ki že nekaj časa grozi Švedski.

Potres na Turškem

Carigrad, 2. nov. AS. Pri potresu, ki je bil zadnje dni v turški pokrajini Balikesir, je bilo v istoimenskem mestu podrtih 17 hiš ter 2 železniški postaji na progi Balikesir-Bandjirma ob Marmorskem morju. Človeških žrtve k sreči ni bilo.

Novo nemško odlikovanje

Berlin, 2. nov. AS. V priznanje za napore avtomobilistov, ki so se odlikovali v bojih proti sovražniku, je Hitler ustanovil posebno »odlikovanje za avtomobiliste zasluge« s katerim bodo odlikovani vozači, ki so na vojnem področju in v posebno težkih okoliščinah pridobili izredne zasluge.

Napačni angleški računi

Berlin, 2. nov. Taulero Zultberti poroča v listu »Piccolo« iz Berlina: Anglosaška propaganda skuša vsako jutro s tolažbo »da Stalingrad se stoji« izkoriščati to, kar je »Times« označil za »nepričakovano nadaljevanje groznega smrtnega boja«, v upanju, da bo odtegnila javnost od anglosaških porazov, kakor na primer pri Salomonskih otokih. Na drugi strani govore, da naj bi Stalingrad igral vlogo Verduna. Na to je odgovoril odlični nemški vojaški kritik stotnik Stephan. Takole pravi: Vsi vojaški pisarji se strinjajo, da je bila v prejšnji vojni usodna napaka nemškega vrhovnega poveljstva napad na Verdun. Nemci bi namesto tega morali osredotočiti večino sil proti vzhodu ter se po Churchillovih besedah polastiti ogromnih vojaških zalog, s katerimi bi lahko razbili zaveznike in zmagali.

V tej vojni Nemčija ni storila takšne napake, čeprav govori sovražna propaganda o ponovitvi

verdunske napake v zvezi z napadom na Stalingrad. Ni treba biti strateg, če hočeš razumeti, da manjka sleherni podlaga za primerjavo med Verdunom in Stalingradom. Takrat je bila Viljemovska Nemčija prepričana — kakor piše Falkenheim v svojih spominih —, da je treba opustiti veliko bitko ter se omejiti na manjše odseke, tako da nasprotnikom ni bilo treba razbiti svojih sil. Upali so, da bodo k Verdunu pritegnili velik del francoskih sil. Zavzeteje Verduna samega ni bilo tako važno. To je bila napaka, ker je sovražnik istočasno, ko je divjala bitka pri Verdunu, začel z veliko ofenzivo na vseh drugih bojiščih. Bitka za Stalingrad pa ima popolnoma drug namen. Njen cilj je, razkosati sovražne sile na dva dela, pretrgiti zvezo med sovražno severno in južno armado ter mu iztrgati ozemlja, bogata na živilih in surovinah. Ti cilji so bili v trimesečni ofenzivi popolnoma doseženi. Boljševiška vojna moč je oslabila, nemška moč pa je narasla.

Proslava 20 letnice revolucije v pokrajini

Črnomelj

Nadzornik zone tovariš Emilio Cassanova se je v spremstvu krajevnih odličnikov ob 10.45 podal na vojaško poveljstvo, kjer ga je sprejel zlati kolajna polkovnik Ciannabilla in častniki posadke. Prinesel je bratski pozdrav Črnihr sraje slavnemu 23. polku »Comoe«, ki je tudi obhajal obletnico svoje ustanovitve.

Nato so se na trgu Viktorja Emanuela III. zbrale čete in ljudstvo okoli tribune, na kateri so zavzeli mesto polkovnik Ciannabilla, krajevnih oblasti in zastopstvo častnikov raznih oddelkov.

Tovariš Cassanova, določen od zveze fašijev v Ljubljani, je opozarjal na zgodovinski dan in je podal pregled dela, ki ga je fašizem na polju političnega in socialnega dviga opravil v 20 letih svojega poslanstva. Nato je ljudstvo prebral poslanico, ki jo je na čete naslovil Zvezni tajnik Orlandini in je žel pristržno odobravanje. Slovesnost se je končala z »Marcia Reale« in »Giovinezze«, ki jo je igrala vojaška godba.

Nato so se zastopniki oblasti podali k telesnim vajam organizirancev GILL-a in so obiskali novo menzo za delavce, ki jo je ustanovil čestni odbor.

Popoldne se je v spremstvu poveljnika posadke nadzornik zone z voditelji podal k četam na raznih postojankah in delil darila v denarju in raznih predmetih.

Večer se je zaključil z dvema brezplačnima kinematografskima predstavama, ki ju je priredil občinski Dopolavoro.

Rakek

Proslave so se udeležili častniki posadke, vojak in zastopniki oblasti. Proslava je potekla v ozračju ponosnega znanja. Slovesnost se je končala s prepevanjem pesmi revolucije.

Logatec

Ob devetih je bilo v bivši sokolski dvorani, ki je bila napolnjena z vojniki in meščani, zborovanje. Navzoče so bile oblasti z generalom poveljnikom vojaške zone na čelu, komisarjem, nadzornikom zone, vsemi častniki in političnimi tajniki. Tovariš Umberto Cungi je imel govor o zgodovinskem dnevu. Nato so se nadzornik zone in odličniki podali k vojakom in vojaški bolnišnici in jim ponesli s pozdravom Zveznega tajnika in Črnihr sraje iz Ljubljane tudi darove, jedila, razne predmete in cigarete.

Metlika

Ob 15. uri so se na glavnem trgu mesta zbrali župan, poveljnik vojaške posadke s častniki, ka-

pitan javne varnosti, fašisti, zastopniki GILL-a in duhovništva ter oboroženi oddelki posadke. Prvi senior Luigi Jezzi je proslavil v govoru 20 letnico Pohoda na Rim med največjo zbranostjo vseh navzočih. Slovesnost se je začela in končala s pozdravom Duceju, pozdrav pa je odredil občinski poveljnik GILL-a v Metliki.

Velike Lašče

Ob osmi uri so se na glavnem trgu zbrale Črne sraje 4. bataljona »Montagna«, oddelki strojničarjev in oddelki topničarjev. Ob 8.30 so prišli poveljniki posadke, prvi senator Gardini, nato častniki bataljona in vojske, politični tajnik in odposlanec Zveze fašijev v Ljubljani skvadrist Madori.

Poveljnik je najprej odredil pozdrav Kralju in Duceju, nato pa je izvršil apel padlih. Tovariš Madori je nato prebral poslanico Zveznega tajnika in je v svojem govoru razložil daljno slavo Pohoda na Rim.

Nato se je poveljnik 4. bataljona Črnihr sraje zahvalil Zveznemu tajniku za tovariško pozornost za njegovo posadko in je pohvalil ob koncu ponašanje svojih mož v dejanjih, ki so očistili zono upornikov.

Prepevanje »Giovinezze« je končalo slovesnost.

Kočevje

Ob desetih je civilni komisar Sisgoreo v spremstvu političnega tajnika Ciannabilla obiskal poveljstvo divizije, da bi sporočil pozdrav Črnihr sraje oddelkom vojske.

General Quarra se je v navzočnosti načelnika glavnega stana polkovnika Fantina in polkovnika Bruna Sponellija ter Ferrarija, poveljnikov oddelkov divizije zahvalil in je z njimi izmenjal tovariški pozdrav.

Ob 10.30 so se nadzornik zone in politični tajnik z generalom Quarro in skupino častnikov podali na novi sedež Dopolavora Oboroženih Sil, ki bo odslej zbiral tovariše v sivozele-nem.

Nato sta general in civilni komisar obiskala vojaško bolnišnico kjer je tajnik fašija poskrbel za razdelitev daril med bolnike, daril, ki so bila poslana od Visokega komisarja in zavojev, ki so bili poslani od Zveznega tajnika.

Ob 16 je v gledališču Dopolavora v navzočnosti vojskih in civilnih oblasti tovariš Sisgoreo proslavil 20-letnico Pohoda na Rim.

Slovesnost se je končala s pozdravom Kralju in Duceju.

Predpisi o klanju prašičev

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino odreja:

Člen 1. Za zakol namenjeni prašiči so pod zaporo na razpolago Prehranjevalnemu zavodu Ljubljanske pokrajine, kateremu so lastniki prašičev dolžni oddati vse živali, kakršne koli teže, ki so določene za zakol. Od oddaje so izvzeti prašiči, ki so določeni za družinsko porabo in za porabo zajedne in rejskih skupnosti v mejah iz člena 2. in 3. te naredb.

Člen 2. Meje, v katerih se prizna pravica do zakola prašičev izključno za družinsko porabo in porabo zajedne, se določajo takole: a) en prašič na leto za vsakih 5 družinskih članov ali manjši družini, do največ 4 prašičev; b) en prašič za vsakih 6 oseb, če prašiče reje zavetišča, bolnišnice, sanatoriji, dobrodelne ustanove, oddelki oboroženih sil, verske združbe in konvikti; c) en prašič za vsakih 10 oseb, če redijo prašiče neposredno »dopolavorci« pri podjetjih za izključno porabo v menzah teh »dopolavorov«.

Člen 3. Reja prašičev, določenih za družinsko porabo in rejskih skupnosti je dovoljena samo med po dvema družinama. Glede pravice do zakola po prednjem členu 2. se štejejo člani obeh družin rejske skupnosti kot pripadajoči samo eni družini. Razmerje rejske skupnosti mora biti razvidno iz prijave, katero mora poslati imetnik prašičev Prehranjevalnemu zavodu. V prijavi morajo biti natančno navedeni priimek in ime, bivališče in število družinskih članov prijavitelja in drugega sorojca.

Člen 4. Da dobijo dovolitev za zakol prašičev, dodeljenih v smislu člena 2. in 3., morajo rejci vložiti posebno prošnjo, iz katere mora biti razvidno število družinskih članov in da so res rejci. Prošnjo je treba poslati preko občinskega urada, ki je dolžan nadzorovati pravilnost podatkov v njej. Pokrajinskemu prehranjevalnemu zavodu, ta pa izda za vsakega prašiča, katerega zakol se dovoli, posebno dovolilnico.

Člen 5. Vsi tisti, ki v smislu prednjih členov zakoljejo prašiče za družinsko porabo, ne morejo tisto leto po dnevu zakola uporabljati nabavnih odrezkov živilskih nakaznic za trde masti in morajo predložiti v 15 dneh od tega dne te živilske nakaznice svojemu občinskemu preskrbovalnemu

uradu zaradi odvzema nabavnih odrezkov za te masti.

Člen 6. Upravičenci smejo zaklati prašiče za družinsko porabo, za porabo zajedne in rejskih skupnosti samo od 1. novembra do 31. aprila, če so prizadete osebe opravile v redu prijavo po členu 8. Kolikor se prašiči v tem času ne zakoljejo, se določijo za oddajo na dognih, ako bi prizadeti ne nameravali odložiti zakol na naslednjo klavno dobo.

Člen 7. Vsi tisti, ki koljejo za družinsko porabo, morajo dati Pokrajinskemu prehranjevalnemu zavodu na razpolago množino slanice, kakor so navedene v priloženi razpredelnici:

Število družinskih članov	Za enega zaklanega prašiča kg slan.	Za dva zaklana prašiča kg slan.	Za tri zaklana prašiče kg slan.	Za štiri zaklana prašiče kg slan.
Do dveh	6	—	—	—
od 3 do 4	3	—	—	—
za 5	1	—	—	—
od 6 do 7	1	7	—	—
od 8 do 9	1	4	—	—
za 10	1	2	—	—
od 11 do 12	1	2	8	—
od 13 do 14	1	2	5	—
za 15	1	2	3	—
od 16 do 17	1	2	3	9
od 18 do 19	1	2	3	6
za 20	1	2	3	4
nad 24	—	—	—	—

Rejel oddajo slanino, tudi tisti del, katerega je dolžan oddati sorojce, pri stalnih zbiralnih postajah trdki ali pooblaščenec Pokrajinskega prehranjevalnega zavoda po načinu, ki ga predpiše ta zavod. Rejci so odgovorni za to, da se blago ohrani v dobrem stanju do oddaje. Cena pa velja kakor je določil Visoki komisarjat za Ljubljansko pokrajino.

Člen 8. Da bi se imela svinjereja pokrajine v sproti dopolnjevanem razvidu, kakor se je ugotovila s popisom po naredbi z dne 14. oktobra 1941-XIX št. 127, so vsi lastniki prašičev dolžni prijavi Pokrajinskemu prehranjevalnemu zavodu vse spremembe glede stanja po gornjem popisu tako glede nakupov živali kakršne koli teže ter prireje,

Prof. inž. Pehaniju v spomin

Rudarskemu oddelku naše univerze je smrt v zadnjem letu iztrgala že drugo strokovno moč. Po smrti nepozabnega znanstvenika Nikitina obžalujemo to pot nenadno smrti zvestega in iskrenega sodelavca rudarskega inženirja in rednega profesorja Iga Pehanija, ki je umrl v soboto, 31. oktobra.

Na naši univerzi je začel sodelovati že leta 1921 kot predavatelj rudarskega prava na tehniški in juridični fakulteti. To svoje delo je opravljal poleg redne službe pri rudarski nadzorni oblasti, kjer je bil močno zaposlen. Leta 1929 pa je bil poklican, da vsa svoja izkustva, ki jih je pridobil po rudniških in premogovniških in v državni nadzorni službi, posveti za vzgojo rudarskih inženirjev kot profesor tehničnega rudarstva.

Z vso vnetost je bil vpregel v to za državo in narod važno vzgojno delo, vendar ni nikdar pretrgal s praktičnim delom. Kot sad svojega znanstvenega dela je objavil vrsto strokovnih člankov: »Kontrola zračenja v rudnikih«, »Rudarsko gospodarstvo in vasa zakonodaja«, »Nase rudarske prave«, »Pripombe k načrtu rudarskega zakona«. Zaradi svojega ugleda je bil povabljen kot sodelavec od vrhovne rudarske oblasti, da prouči vzroke velike rudniške katastrofe leta 1934 v Kanknu. Rezultate te preiskave je objavil tudi v posebni razpravi rudarski javnosti.

Zaradi izrednega zanimanja za napredek svoje stroke in vsega rudarskega oddelka, ki mu je bil tako pri srcu, so ga tovariši izvolili tudi za predstojnika oddelka. V tem svojstvu je zastavljal vse sile za izgraditev nove stavbe za rudarski oddelk. Z neverjetno žilavostjo in požrtvovalnostjo se je te naloge lotil in v tem že dosegel vidne uspehe. Pripravil je vso opremo, da bi v novih prostorih razvil delovanje svojega instituta za tehnično rudarstvo. Razvoj njegovega instituta in zgradba rudarskega oddelka bosta trajni pomniki njegovih zasnov in dela.

Svojim dijakom je bil resen in vesten vzgojitelj. Vsi ga bodo hranili v blagem spominu.

Rajnik je bil rojen leta 1886 v Topuskem. Študiral je pravo na univerzi na Dunaju in rudarsko visoko šolo v Leobnu, kjer si je pridobil inženirsko diplomu. V prejšnji vojni je bil dve leti na fronti, bil ranjen in nato vodil več rudnikov pod vojaško upravo. Ob koncu vojne je bil krajši čas v privatni službi, medtem v Hrastniku in leta 1920 je vstopil v državno službo.

Hvala mu in trajni spomin! Naj počiva v miru!

Za Miklavža izide

»Slovenčev koledar«

Naročite ga že sedaj!

kakor tudi prodaje in odstopa. Enakemu prijavitelju so zavezani vsi tisti, ki šele prično rediti prašiče. Po teh prijavah vodi Pokrajinski prehranjevalni zavod protipopolnjevanje kartoteko.

Člen 9. Glede vseh določil o dognih prašičev in glede oddajanja svinjskega mesa v potrošnjo veljajo določbe iz členov 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10. in 11. naredb z dne 14. oktobra 1941-XIX št. 127.

Člen 10. Kršitelji določb te naredb in predpisov, ki jih v izvajanju njemu poverjene pristojnosti izda Prehranjevalni zavod za Ljubljansko pokrajino, se kaznujejo po postopku iz naredb z dne 26. januarja 1942-XX št. 8 v denarju od 500 do 5000 lir, v hujših primerih pa z zaporo do dveh mesecev.

Člen 11. Ta naredba, s katero se razveljavljajo vse nje nasprotujoče ali z njo ne združljive določbe, stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Naročajte »Slovenca«!

Iz gospodarstva

Holandski delavci v Nemčiji. Od aprila do oktobra letos je število nizozemskih delavcev, zaposlenih v Nemčiji, naraslo od 173.000 na 220.000.

Nemško-italijanska družba za svilo v Grčiji. V Atenah je bila ustanovljena z glavnico 10 milijonov drahem Italijansko-nemška družba za svilo v jugovzhodni Evropi. Polovico tega zneska je dala italijanska industrija svile, polovico pa nemška. Predsednik upravnega odbora je Carlo Mario Zanotti. Namen podjetja je pospe-

devi govorilo, kakor o kakšni važni politični zadevi. Prav tako ni bilo potrebno nasprotovanje proti mednarodnemu sodišču, ker je bil resničen pomen tega sodišča dejansko zelo majhen. Na splošno vzelo je bilo tedaj nemško stališče popolnoma pravilno, le da so Nemci povedali tisto, kar so drugi prikrito mislili. Dasi niso verjeli v sklepe konferenec, so nemški zastopniki lojalno sodelovali pri vseh sejah, če že ne iz drugega razloga, pa zato, da bi ugodili carju. Lahko bi se celo reklo, da so bili preveč poštenj, ker so povedali tisto, kar so drugi samo mislili in so na ta način prevzeli odgovornost, katere so se druge države z veseljem otresle. To priznavajo danes tudi nemški zgodovinarji in pisatelji.

Kar pa se tiče položaja v Evropi, je bil leta 1899, prav tak, kakor je bil prejšnja leta. Lord Salisbury je na pomlad govoril z nemškim veleposlanikom in mu rekel, da meni, da je mimo čas političnih skupin in blokov. Mednarodne zveze prehajajo v območje sporazumov med državami, ki imajo enake koristi. Grof Hatzfeldt je zavrnil to naziranje, toda če gledamo na razvoj, moramo reči, da je imel Salisbury prav. Stare politične skupine so se začele razbijati, na njihovo mesto pa so stopale skupine, ki so jih vezali trgovski sporazumi in dogovori.

Vzemimo samo države iz skupine trojne zveze. Če bi Rusija napadla Avstrijo, bi ji Nemčija takoj priskočila na pomoč, kakor bi to storila že leta 1879. Vendar je trojna zveza hiral že leta in leta in se je dvignila šele, ko je prevzel avstrijsko zunanje ministrstvo Aehrenthal. V letu 1899, trojna zveza tako rekoč ni imela nobenega razloga za obstoj. Rusija je bila preveč zaposlena na Daljnem vzhodu in zato ni bila sovražna razpoložena proti Avstriji. V letu 1897 sta obe državi celo podpisali poseben sporazum med seboj o položaju na Balkanu. Pa to še ni vse; zveze med Nemčijo in Avstrijo niso bile več tako pristržne, kakor so bile v letih Bismarcka in Andrassyja. Avstrijsko monarhijo je pretresala cela vrsta notranjih kriz. Cesar Franc Jožef se je stal in računal, da bo vsak čas umrl. Vlada na Dunaju je prišla pod velik vpliv čeških politikov.

(Dalje.)

Jožef Löbel

Povest o insulinu

V stojalec, ki romajo mimo plamena, zatikajo delavke napolnjene skulice, da jim plamen zatoli vršičke, ali jim pa posebna priprava poveže čez tulce gumaste pokrovice, ki imajo to prednost, da ni treba skulice pred uporabo odpirati. Dovolj je, da prebodeš gumasti pokrovec z iglo brizgalke, v katero hočeš vbrskati insulin. Poslej je le še treba te male stekleničke — ne morda polepiti z lističi, temveč jih zaradi prozornosti samo potiskati z zelenimi ali z modrimi napisi, in ko je tudi to gotovo, je prepravljen v takšnem stanju, kakor ga je dr. Weller v svoji praksi že tisoč in tisočkrat rabil.

Seveda se mu nikdar še sanjalo ni, koliko najrazličnejših in najboljširših procedur je treba, preden stvar tako daleč dozori, da si lahko kupi v lekarni gotov insulin.

Ko je zdaj odhajal stopajoč s svojo ženo mirno mimo skladišča, v katerih so bili zloženi pripravljeni zaboji z napisi Buenos Aires in Kalkuta, mu je kar brnelo po glavi. Od vsega tega, kar je videl, slisal in — ovažal, je bil domala omamljen.

Ce se je spomnil, da je vsej tej orjaški industriji tekla zibelka v oni kamrici Minkowskega v Strasbourgu, se mu je zdelo kar groteskno. V duhu je spet videl hrumeče stroje, na stotine marljivih delavcev, tistih pet tisoč podgan — hkratu je pa videl ono laboratorijsko luknjo s preprosto kuhinjsko mizo, z navadno klopjo, tistih borih par iskru...ih cevi in dva neblajna kuncu, ki sta morala žrtvovati svoji majeni slinavki.

Kakor da bi sanjal. Lepoto teh sanj je pa nekam kazila misel na Zuelzerja, kazil jo je tesnobi občutek, da tega neizogibnega obiska še zmerom ni opravil.

Kar na lepej je doktor Weller osorno dejal svoji ženi: »Popoldne grem k Zuelzerju.«

Ko mu je profesor odprl vrata, je bil Weller na prvi pogled prijetno presenečen: stari prijatelj ni bil prav za prav nič spremenjen. Čeprav je imel že šest križev na grbi, je bil v obraz zdrav kakor nekoč, brki so mu komaj za spoznanje osiveli in lasje — nu, las pa že prej ni imel.

Gosta je sprejel s toplo pristrčnostjo. Weller je moral na dolgo in na široko in natanko pripovedovati o sebi, o svojih prigodah in o svojem delu. Potem je pripovedoval profesor, in potem — potem je zasukal pogovor na insulin — in tega se je Američan najbolj bal.

Zuelzer je terjal zase samo svojo pravico, in je obžaloval Bantingovo idejo zastražen podvezovanja izliva. Način dela teh Američanov je pa imenoval »vprav klasičen«.

In še preden se je dr. Weller zavedel, je pri-maknil profesor svoj stol bliže in ves navdušen zaupal prijatelju, da se peča zdaj s popolnoma novo stvarjo, s popolnoma novo in prav veliko! Gre za problem skratice in profesor je govoril v eni sapi o tem kar celo uro.

Doktorju Wellerju je obraz sijal. Pošteno sram ga je bilo strahu, saj se je bil tako bal, da bo našel moža starega in zagrenjenega. Ne, ta ki je zdaj govoril, še zdaleč ni bil star in zagrenjen, bil je pravo nasprotje tega, mladostni gorečnejši je bil, ki je napravil križ čez preteklost in je živel samo še za sedanjost in — bodočnost. Takšna je torej narava pravca, pristnega raziskovalca! Nič jeze, ali pa vsaj ne preveč, če se drugemu posrečijo večji uspehi, kar dalje z vne-mo na delo! Dobremu docu' se je srce kar smejalo v prsih in najraje bi bil prijatelja objel.

Vesel, kakor že dolgo ni bil, se je vrnil v hotel. Mora, ki ga je leta in leta tlačila, ga je minila. Dr. Weller se je odločil, da bo veseli dan svečano sklenil, da si bo privoščil največjo razposajenost, ki si jo je mogel izmisлити: povabil je mrs. Wellerjevo zvečer v »Haus Vaterland«.

(Dalje.)

* »Haus Vaterland« — gosposki berlinski lokal.

ševati svilorejo v jugovzhodni Evropi in tudi zgraditi tozadevne tvornice.

Nemško-italijanski sporazum o povračilu vojnih škod. Dne 16. oktobra je bil v Rimu podpisan sporazum med Italijo in Nemčijo glede povračila vojnih škod. Sporazum predvideva da bosta obe državi povrnila državljanom druge države škodo v istem razmerju in obsegu kot svoj državljanom. Sporazum se nanaša tudi na že nastale vojne škode in je njegovo trajanje določeno za ves čas vojne.

Prvi italijansko-nemški sestanek za avtar-kijo bo te dni v Rimu. Na sestanku bodo obravnavali vprašanja obojestranske izmenjave izkustev pri ureditvi avtarkičnega programa.

Francoska banka izkazuje s koncem septembra obtok bankovcev v višini 359,8 milijarde frankov. Začasni predjudni državni so narasli na 186,9 milijarde frankov. Iz tega računa se kot znano krijejo zasedbeni stroški v Franciji. Zlati sklad banke je izkazan s 34,5 milijarde frankov, že dalj časa neizpremenjeno.

Sanje in resnica

Ne bi mogli reči, da se je zasedanje kongresa začelo ob dobrih znamenjih. Nekateri najstarejši diplomati so kazali zelo užaljene obraze, ker so jih poslali zasedati na kongres, ki so ga smatrali za veseloigro in da morajo končati svojo diplomatsko službo na tako nesmiselni prireditvi. Andrew White je zapisal v svoj dnevnik dne 17. maja: »Odkar stoji svet, se še najbrž ni bila zbrala nikdar kakšna taka družba, ki bi bila tako polna malovernosti in ki bi se tako norčevala iz naloge, ki ji je bila zaupana.« Tudi najbolj optimistični so bili prepričani, da je treba misel na razorožitev ali pa na omejitve oboroževanja izključiti; največ, kar se bi dalo doseči, bi bil pravilnik o bolj človeškem načinu vojskovanja, prav tako pa še mogoče to, da bi čim več držav sprejelo načelo o razsodišču.

Dejansko niso na polju vojaškega oboroževanja sklenili nič posebnega, potem ko je nemški vojaški strokovnjak Schwarzhof razložil težave, ki so se mu zdele nepremostljive. Vsi drugi zastopniki so se pridružili mnenju nemškega strokovnjaka in so izjavljali, da upajo, da se bo v bodočnosti lahko storilo kaj več v tem oziru. Več je bilo uspeha pri urejanju načina vojskovanja. Za pet let je bilo prepovedano uporabljati premočne vrste nabojev, prepovedano je bilo vojskovanje s plini in z dum-dum krogli, tudi na vojskovanje na morju se je raztegnila spomenica o Rdečem križu, pojasnili so načelo o pojmu vojskujoče se države, sklenili so dogovor o boljšem postopanju z vojnimi ujetniki, dogovor o ranjenih, o bolniških itd. Ob koncu je kongres razpravljal o tako zvanem mednarodnem razsodišču. O tem je največ govoril angleški zastopnik sir Pauncefoot. Vsi so se sporazumeli o tem, da se izključuje razsodišče v vprašanjih, ki so za narod življenjskega pomena in v vprašanjih narodne časti, pač pa se je sklenilo uvesti mednarodno razsodišče v vprašanjih manjše važnosti. Nemško zastopstvo je imelo o obveznem ali stalnem mednarodnem razsodišču največ pomislekov. Nemški zastopnik Münster je izjavil Whiteju, da bi bilo načelo o razsodišču škodljivo Nemčiji, ker je Nemčija tako pripravljena, kakor nobena druga

država. Nemčija je bila sposobna izvesti mobilizacijo v desetih dnevih. Če bi pa poseglo vmes razsodišče, bi Nemčiji nasprotna država s tem samo pridobila na času in to bi moglo biti Nemčiji zelo škodljivo.

Nazadnje so vsi opustili misel na obvezno razsodišče, pač pa je nemško vlado Münster sam prepričal o tem, da je potrebna ustanovitev stalnega mednarodga sodišča, če se hoče Nemčija izogniti očitku, da je ona onemogočila uspeh kongresa in bi se potem car obrnil najprej proti Nemčiji. Sicer pa ni potrebno navajati vseh podrobnosti tega dela. Zadostovalo bo, če rečemo, da je bil nemški pod-tajnik v zunanjem ministrstvu Holstein odločno proti razsodišču in podal ostavko na svoje mesto, ko sta cesar Viljem II. in Bulow morala popustiti iz političnih razlogov.

Pomen haške konference ni toliko v tem, kar je dosegla, pač pa v tem, ker je vendarle bila uvod za bodoče kongrese. O miru so prav za prav le malo govorili in mnogo več o vojni, dasi ni nikdo vedel, če se bodo države novih predpisov o načinu vojskovanja tudi držale. Razprava o omejitvi oboroževanja ni prav nič napredovala, na mednarodno sodišče pa so vsi gledali kot na nekaj neskončljivega. Zato prvi glasovi o konferenci niso bili prav nič navduševalni a! zanosni. Šele pozneje in sicer leta 1907., ko se je sešla druga mirova konferenca, se je ugotovilo, kaj je kongres dosegel, ko je storil prvi korak za novo mednarodno organizacijo.

Politično ni kongres imel nobenega pomena. Na trenutna politična vprašanja konferenca ni prav nič vplivala, prav tako pa tudi ne na zveze med raznimi državami. Samo ena država je bila nekoliko prizadeta, in sicer Nemčija. Med konferenco in pozneje je mednarodna propaganda izrabljala nemško stališče o omejitvi oboroževanja in o uvedbi obveznega razsodišča. Kdor pa nemško stališče danes proučuje, mora ugotoviti, da je Nemčija zastopala prav ista stališča kakor vse druge evropske velesile. Nemei so samo jasno povedali, kaj mislijo o razorožitvi ali pa o omejevanju oboroževanja; s tem so zagrešili taktično napako, ker se je potem o tej za-

Velik obisk ljubljanskih pokopališč

Nagrobnik akademika Jaroslava Kikija simbolično prikazuje njegovo žrtev. Še posebej ga poživlja učinkovito ozadje zelenega lovra.

Tudi letošnje Vse svete so Ljubljančani porabili za obisk grobov svojih rajnih. Že ves teden so jih ob lepem vremenu krasili, na praznik pa so kljub dežju že zgodaj začele odhajati cele trume obiskovalcev na pokopališča. Največ obiskovalcev je bilo seveda pri Sv. Križu. Nekateri, ki so si prihranili sveče, so jih tudi prižgali na grobovih, večina pa se je zadovoljila z lepim cvetjem in zelenjem in — molitvijo.

Posebno obiskani so bili na praznik grobovi velikih mož, kakor dr. J. Ev. Kreka, škofa dr. A. B. Jegliča, dr. Natlačenca. Slovenska akad. mladina se je zbirala ob grobovih svojih učiteljev in ob grobovih tovarišev, ki so padli kot žrtve svojega pripravljanja. Posebno lepa sta bila grobova akademika Kikija in prof. Tomca. Oba sta že dobila nagrobne spomenike. Prav tam so grobovi dr. Ehrlicha, Rojca in Majdiča in mladina je vse popoldne ob njihovih grobovih glasno molila rožni venec. Veliko vojaško pokopališče, urejeno italijanskim žrtvam iz prve svetovne vojne, je bilo lepo okraшено s cvetjem in zelenjem in odprto vsem obiskovalcem pokopališča. Tudi na Navje je

pohitelo mnogo obiskovalcev, ki so s cvetjem in molitvijo dokazali, da hvaležnost še ni izumrla.

Ob štirih popoldne so bile opravljene pri Sv. Križu molitve za mrtve na pokopališču pri križu in pri kostnici vojnih žrtev. V popoldanskih urah se je vreme popravilo in obiskovalci so vztrajali na grobovih do mraka. Letos ni bilo na grobovih posebnega razkošja, kar pa še ne pomeni, da bi ljudje z manjšo ljubeznijo mislili na svoje drage rajne. Nasprotno, še mnogo več je bilo iskrenega žalovanja, še mnogo več žalostnih, ki so molili ob grobovih svojih dragih zanje, pa tudi za vse tiste premnoge, katerih grobov se ni nihče mogel spomniti.

Na Vernih duš dan so bile po vseh ljubljanskih cerkvah službe božje, h katerim so Ljubljančani prihajali v velikem številu. Tudi na ta dan je bilo na pokopališčih mnogo obiskovalcev. Zopet se je obnovila vez, ki nas drži z našimi dragimi, ki so odšli pred nami v večnost. Grenkoba žalovanja je lajšala molitev in zavest slehernega, ki je prišel na božjo njivo, da je storil vse, kar je mogel, da pokaže ljubezen in trajen spomin do svojih dragih.

Partizani v »Firštovih gozdovih« razkropljeni

Novo mesto, 24. okt. 1942.

O razkroju partizanov po Dolenjskem je »Slovenec« že obširno poročal. Mirosljubno dolenjsko prebivalstvo se je oddahnilo, ko je začela nastopati in očistevati »osvojen« partizanski postojanko »Legija smrti«. Skoraj po vseh važnejših krajih je že ustanovljena tudi vaška straža in zavedni fantje prav pridno očistujejo partizanska gnezda.

Laži o skorajšnji zmagi

Pusti zimski večeri so bili kaj pripravljeni za tajne sestanke. Dolenjska centrala v Novem mestu je bila posebno delavna. Skoraj vsako nedeljo so odhajali kruha presiti fantalini in njihove tovarišice na izlete v novomeško okolico, kjer so se sestajali s komunističnimi zaupniki in z njimi delali »načrte« za komunistični udar. Na tih sestankih so igrali važno vlogo neka Fani, Mara in Adu. Ko so »ugotovili«, da je njihovo delo obrodilo že dovolj sadu, jih je neke lepe pomladanske noči zmanjkalo. Povelje iz Novega mesta je bilo dano: gremo v »Firštovo hoto«, naše odrešenje se je približalo... Še en mesec ali k večjemu dva, potem bomo pa mi gospodarili. »Tudi naš fant je šel zato, da bomo po vojski vsaj nekaj pomenili, najmanj trinadstropno hišo bomo dobili v Ljubljani,« se je neki oče izrazil o svojem nadebudnem sinku.

To navdušenje se je stopnjevalo iz dneva v dan. »Prvo postojanko smo že zavzeli. Na Hmeljniku smo neomajni gospodarji, v Otočju tudi, Baj-

nof je naš, Stari grad, Klevevč, Poganci itd., v Novo mesto bomo gotovo vkorakali prej kot v enem mesecu.« To so bile fraze navdušenja. Da bi zakrili pravi namen, so začeli deliti graščinsko zemljo. Komisarju Šaliju, ki ga je roka pravice že zadela, je bila dana ta oblast, komisar Potočar Karel pa je bil »upravitelj« Omahnovega vinograda v Knežiji pri Karteljevem.

Začeli so se ponočni pohodi: »Zatožen si, da imaš orožje, nahrbtnik, vojaško odejo, plašč. Če ne daš, boš takoj ustrelen!«

»Mi smo lačni, dajte kruha, krompirja, fižola, masti.«

»Zatožen si, da si belogardist, komandant uka-

zuje, da greš z nami na odgovor. Kdor je proti nam, ga bo »Matilda povohala« — umorjen bo.«

»Vsi možki in fantje ponoči mobilizirani za stražo, vsako noč mora biti straža, če bo potreba tudi podnevi.«

»Z osvojenega ozemlja ne sme nihče brez komisarjevega dovoljenja, če si klican v Novo mesto na sodišče, glavarstvo ali davkarijo ali na občno, boš takoj ustrelen, če se odzoveš vabilu.«

»Gozd ob železniški progi in ob državni cesti se ne bo posekal, zato jamčimo mi. Kdor gre brez našega dovoljenja sekat, ga na mestu ustrelimo.«

»Laže kot partizan«

Resnica bode v oči, pravi pregovor. Partizan pa se resnice boji, zato laže, da sam sebi verjame. Zato je nastal pregovor: »Laže kot partizan«. Še pred kratkim so oznanjali: »Nič se ne

bojte! Kmalu bo konec in prišel se bo raj. Tristo ruskih zrakoplovov je že odletelo, kmalu bodo tu, v Gorjancih imamo živeža za pol leta, pripehljali so ga Rusi, Vinico so že bombardirali, ker je belogardistična, Stalin je osebnost odlikoval junaške branilce Žužemberka.«

»Usnja imamo dovolj najmanj za dve zimi, saj imamo že dve tovarni usnje v Žužemberku in Mokronogu.«

»Tudi top, tam pri Ajdovcu v gozdu bo kmalu gotov.« (Bil je gotovo lesen in ga kovač ni dobro okoval, pa se je pri prvem poizkusu razdrobil na kose.)

Ko je neka vas v bližini Mirne peči bila požgana in so se vaščani hoteli znesti nad partizani, da so oni vsega tega gorja krivi, so zopet lagali, da bodo po vojski dobili vsi pogoreli vsaj enonadstropne hiše...

Umori in ropi

Kdo bi jih mogel naštet, ko so bili na dnevnem redu po vsej okolici. O nekaterih je »Slovenec« že poročal. Nič ne pomaga zavijati oči in se izgovarjati ter otepšavati okoliščine, ko je vendar točno znano, da so bili vsi tisti, ki so jih zločinski tipi pomorili in prej še nečloveško mučili, nedolžni. Popolnoma so izropali, zločinci — boljsega imena niso vredni — razna župnišča v Podgradu, na Trebelnem, v St. Rupertu in drugod, opečnate svete posode, izropali poštenim kmetom vse imetje. Pri Zupančiču v Biški vasi se je neka Mara še hvalila: »Tovariši, na delo, bogat plen naš čaka. — Takega še nismo imeli.« — »Ker ste tako pravični, zakaj pa milijonarje pustite pri miru, lopovi brez primere! Kajni! Kaj so vam hudega storile nedolžne žrtve, da ste jih nečloveško mučili in potem umorili? Pri teh nedolžnih žrtvah vpije njihova kri v nebo po maščevanju, kakor kri Abe-lova!« Tako se sprašujejo ljudje.

Uničena partizanska utrdba

Znano je bilo že dalj časa, da imajo partizani razna skrivališča v podzemskih brlogih. Tja so navozili tudi oropane predmete: krompir, moko, riž, mast, usnje itd. Pred nekaj dnevi je bilo odkrito eno takih skrivališč v »Firštovi hoto« na Brezovi rebri, kjer je ljudi precej časa strahoval gozdar Zupančič. Poslopje je bilo požgano, utrdba uničena in vsa zaloga — 4 vozovi — zaplenjena. Ko so partizani to zvedeli, so begali kakor brezumni sem in tja. Nekaj je bilo ujetih, drugi pa so se kakor ovce brez pastirja razkropili in čakajo odrešenja, ki pa ga od nikoder ne bo. Tisti raj pa, ki so ga drugim pripravljali, bodo lahko sami uživali.

Partizanske uši

Pravijo, da je dobra letina zanje in se zelo hitro množijo. Če bo šlo tako naprej, bodo uši važen činitelj pri nadaljnjem partizanskem razkroju. Kamor prideže razkropljeni partizani, se hišni prebivalci hitro umaknejo, gospodinja pa brž s krompom uničuje nadležni mrčes. Tudi kri partizank zelo ugaja lačnim ušem. Pa so seveda tovarišice preveč zaverovane v tovariše in seveda nimajo časa, da bi na kaj drugega mislile, ko tna svobodno ljubezen, saj zato so šle tudi v gozd.

Gospodarstvo

Končani likvidaciji. Zaradi končane likvidacije sta bili izbrisani iz trgovinskega registra: »Arbor«, lesna trgovska in industrijska d. d. v Ljubljani ter Manufaktura Novak, družba z om. zavezo.

Iz zadružnega registra. Pri Nabavljajni zadružni gasilski zajednici v Ljubljani so bili izbrisani člani upravnega odbora: Drobne Josip, Guček Franc in Vogelnik Alojzij, vpisani pa inž. Dolenc Franc, Rozman Franc in Mežek Fr. — Pri Delavski nabavljajni gospodarski zadruzi v Ljubljani je bil izbrisan član Roje Rudolf, vpisan Berčič Rudolf.

Bančna enciklopedija. Izšla je te dni v dveh zvezkih Bančna enciklopedija v italijanščini. Izdalo jo je tiskarna Sperlina in Kupfer v Milanu.

Italijansko-finski trgovinski odnosi. Te dni pride v Rim finski gospodarski minister Jalanti, kot poroča agencija Stefani. Namen potovanja je začetek razgovorov za ureditev medsebojnega trgovinskega prometa.

Posiljate inozemskih delavcev v Nemčiji. Pošiljate inozemskih delavcev v Nemčijo so dosegle po nemških uradnih podatkih v letu 1940 120 milj. mark, leta 1941 343 in v prvi polovici letos 250 milj. mark. Število delavcev, ki lahko pošilja v domovino svoje prihranke, znaša trenutno 880.000. Nemške banke, ki izvršujejo taka nakazila, so v stiku z denarnimi zavodi v 12 državah. V vseh teh številkah pa niso vpoštene pošiljate poljskih in ukrajinskih delavcev in generalnega gu-

Komunizem in vera

Danes ni treba več nobenemu pametnemu človeku dokazovati, da je partizanska »osvobodilna fronta« javno ime za komunistično stranko. To pa ima za vsakega Slovence, zlasti se za zavednega katoličana zelo važne posledice. Ker komunizem zanika Boga in se bori proti Bogu, noben katoličan po svoji vesti ne more in ne sme v nobeni stvari z materialističnim komunizmom sodelovati, marveč se mora proti tej zmoti boriti. Ne smemo se namreč varati: konec koncev gre pri komunizmu in pri partizanstvu, ki je pri nas zunanjia oblika komunizma, le za eno samo bistveno stvar, čeprav je zaenkrat komunisti prikrivajo in jo zaupajo le najzaupnejšim pristajem: za kulturni boj in za uničenje vere; vse druge govornice »osvobodilne«, »narodni revolucije« in podobno so le pesek v oči nevednim in kratkovidnim ljudem.

Različni so vzroki, iz katerih moramo kot ljudje, kot Slovenci in kot katoličani komunizem odklanjati. Vzemimo brezboštvo. Razlikovati moramo med brezboštvom na splošno in med komunističnim brezboštvom. Tudi pred nastopom komunizma so mnogi ljudje živeli brez Boga ter izven verskega vpliva in življenja. Bili so versko brezbržni. Tudi če je Bog, niso hoteli imeti z njim nobenega opravka; druge ljudi, ki so verovali v Boga, so vsaj na splošno pustili pri miru in jih zato razen v časih preganjanj niso ubijali. To je brezboštvo brezbržnosti. Komunistično brezboštvo pa je popolnoma drugačno. Boj proti veri je jedro vsega komunističnega prevrata. Lenin je imenoval Boga zakletega sovražnika komunistične družbe. Vsak član komunistične stranke je dolžan delovati proti veri. Komunistično brezboštvo je upor, je vstaja proti Bogu, torej več kakor verska brezbržnost ali odpad od Boga. Vera pravi, da je Bog ustvaril svet in da nas čaka po smrti drugo življenje, komunizem pa pravi, da Boga ni, da onostranstva ni, da je človek zato na svetu, da uživa srečo na zemlji, ker je po smrti vsega konec. Vera je zanikanje komunizma, komunizem je zanikanje vere, oba se medsebojno popolnoma izključujeta. Resnica je samo ena, zato oba ne moreta imeti prav. Komunist se zato mora boriti proti veri, ker je sicer njegovo prepričanje nesmisel. On ni samo ateist, ampak je anti-teist. Komunist tudi veruje, in sicer veruje, da Boga ni. Pri njem se je porodila vera v obliki nevere, nov zveličavni nauk v obliki zla. In ker je komunizem tudi neka vera, ki pravi, da Boga ni, zato se brezobzirno bori proti Bogu in ga krvavo preganja v njegovih duhovnikih, cerkvah, ustanovah in vseh božjih znamenjih, na katera naleti. Vse, kar ga spominja na Boga, ga grize in mu vzbuja vest. Ni mu dovolj, da je sam brezbožen, ampak hoče zlepa ali s jilo doseči, da bi tudi drugi ljudje zavrgli Boga. Komunist se je odločil proti Bogu in njegovemu nauku, uporno se je odločil samo za tostranstvo in ve, da je s tem postavil na kocko vse, svojo srečo in smisel svojega življenja. Če njegovo gledanje ni resnično, je vse zaigral, vse zgubil. Zato se tako zagrizeno bori proti Bogu in veri na vseh področjih in z vsemi sredstvi. Če komunizem v tej točki ne zmaga, potem zgubi svoj smisel tudi vse ostalo, kar komunizem uči. Iz tega sledi, kako usodno se motijo pri nas tisti, ki gledajo v borbi proti komunizmu in komunistični »osvobodilni fronti« le »politike«. Globoki vzroki te borbe so daleč od politike, kajti tu gre za mnogo višje vrednote. Kdor s komunizmom v kakršni koli obliki sodeluje, ta se je hote ali ne hote postavil v fronto proti Bogu, ker pomaga tistim, ki so si postavili za glavni cilj iztrebiti Boga iz človeških središč.

Vsak vernik, ki torej komunizem ali komunistična grozodejstva kakor koli podpira, odobrava ali zagovarja in noče spregledati, ako je bil zaslepljen, je izdal vero in Boga, postavil se je na drugo stran, ki ji je Bog z grozečim prstom napisal: smane, tekel, farsel. Danes, ko med našim ljudstvom pod krinko partizanstva divja najhujša borba proti Bogu, tudi brezbržnost ni na mestu. Vsak Slovenec se mora postaviti proti partizanstvu že kot človek, kaj šele kot vernik, kajti nihče ne more služiti dvema gospodom. Danes velja kategorični ali — ali. Ali z Bogom ali s satanom. Tretje poti ni.

vernemeta, bele Rusije, bivših baltskih držav, Hrvaške in Rumunije, za katere veljajo posebni predpisi.

Vojni davek na zemljiško posest v Srbiji. V Srbijo so uvedli nov, vojni davek na zemljiško posest, ki znaša po razmerah 100—140 osnovnega zemljiškega davka.

Nova kemična tvornica v Zagrebu je bila ustanovljena. Tvrdka se imenuje Kemična tvornica d. d. z glavnico 50 milj. kun, od katere je vplačanih 20 milj. kun, nadaljni vpisi pa so odvisni od sklepa upravnega odbora.

KULTURNI OBZORNIK

Povest iz Kristusovega časa

Francesco Perri: Neznani učeneec.

Kot drugi zvezek letošnjega drugega letnika Slovenčeve knjižnice je izšla obširna povest italijanskega pisatelja Francesca Perrija »Neznani učeneec« v prevodu dr. Jožeta Lovrenčiča, ki je v zadnjih letih dal nekaj odličnih prevodov iz italijanščine. Tako se Lovrenčič pridružuje Gradniku in Budalu po številu in tudi ceni prevodov iz tega slovstva, ki smo ga do zadnjega časa razmeroma slabo poznali. Škoda, da knjiga nima uvoda o literarnem pomenu pisatelja, ne orisa njegovega dela, ne portreta, s čemer uvajajo prevajatelji te zbirke svojega prevedenca v najširše šča ta uvod Lovrenčičev podlistek v »Slovenec« plasti našega naroda. V nekem pogledu nadomezuje dne 6. X. t. l., kjer na podlagi pisateljevih lastnih izpovedi predstavlja tega modernega italijanskega avtorja slovenskemu občinstvu. Ob tej priliki govori tudi v Perrijevem delu »Kobaride« ter njegovem velikem romanu »Emigranti«, ki je preveden že v mnogo modernih jezikov.

Vse to kaže, da je Perri znan pisatelj, ki si osvaja pot v široki svet. Tudi »Neznani učeneec« kaže v obliki meri njegovo moč in njegovega duha. Povest ima podnaslov »Zgodovinski roman iz Kristusovega časa«, tako nekako kakor Senkiewiczov »Quo vadis«, s katerim ga nekateri primerjajo. Toda pisan je v čisto drugačnem slogu, ne v realistično fabulističnem, temveč v mozaično razblinjenem načinu, v katerem pristavlja kamen h kamnu v simfoniji idejnega kontrasta dveh svetov, med kateri je prišel glavni junak, je našel iz poganstva rešitev v Jezusu. Vsa povest je tako pridvignjena v neko melodičnost, svetopisemsko risanje, dogajanje, kar pride do veljave zlasti v zadnjem delu. Na simfoniji kontrasta je grajena vsa zgodba, ki razpade v tri dele: v prvega, ki je mistika poganstva in v zadnjega, ki je mistika Kristusovega bivanja na zemlji, strnjeno evangeljskih dogodkov; srednji del

pa je zgodba ljubezni dveh, ki pričakujeta Boga po napovedih Vergilijeve ekloge. Na tem je grajena vsa povest: na poganstvem in judovskem pričakovanju Održenika, novega živega Boga, ki bo prinesel nov red v splošno zmedo sveta in novo mladost v splošno svetovno utrujenost. To pričakovanje tedanjega sveta karakterizira preludij »Uvoda«, ki govori o smrti Panovi in o znakih novih velikih dogodkov, ki imajo priti na svet za vladanja nadložnega starca Tiberija.

Sveti Marko piše v svojem evangeliju (14, 50-52) o Kristusovem učeneu, ki je Učenika spremljal na Oljsko goro, kamor ga je prišel izdati Juda Iskarijot: »Tedad so ga vsi zapustili in so zbežali. Neki mladenič pa je šel za njim, ognjen samo z rjuho, pa so ga zagrabil; toda on je rjuho pustil in jim nag ubežal.« Tolmač našega svetega pisma pravi: »Ker samo Marko poroča o tem dogodku, smemo sklepati, da je bil ta mladenič najbrže Marko sam« (str. 123). Na ta citat je Perri postavil svojo zgodbo ter postavil za glavnega junaka prav tega mladeniča Marka in ga pripeljal od rojstva do smrti skozi simfonijo takratnega časa in njega hrepenenja.

Marko se je rodil kot sin cesarskega namestnika za Judejo Valerija Grata in judovske matere Mikel, ki ga je takoj po rojstvu po svojem verskem obredu obrezala in mu dala ime Adonija, kar pomeni: »Tvoj Bog bo Jehova«. Grati zapodi ženo, ki gre v hribe med bore za pričakovanega Mesija, ki bi naj bil novi politični kralj Judov, Antonij pa dobi še rimsko ime Marko in ga oče pošlje v Rim, kjer živi po njegovi smrti v hiši očetovega bratrance Messala. Tam se zalubi v njegovo ženo Varilijo ter se udeležuje poganskih mističnih orgij, orfejskih pričakovanj rojstva novega Dionizija, boga slasti in ljubezni, poganske naslade. Sredi uvajanja te prepovedane bolne orgije ju zaloti Messala in doseže, da ju cesar prežene iz ožje domovine: Varilijo na jug Italije, Marka pa v Palestino, v kraj njegove matere kot vojščaka. Tam dobi od Pilata nalogo, da naj uniči tolpo judovskih upornikov, med katerimi je tudi njegova — mati kot prava amazonka. Z njo se tudi sestane. Ona ga prosi, naj prestopi na njeno stran, toda on se drži vojaške zapovedi. Medtem pa Variliji uspe, da zbeži iz svojega

pregnanstva ter pride v sužnjo preoblečena v Palestino. Marko pošlje v pristanišče veliko spremstvo, ki naj jo pospremi k njemu. Toda to spremstvo z Barabo na čelu je v službi judovskih upornikov ter pomori prave strežnike, Varilijo pa ugrabi ter nad njo izvrše ves maščevalni srd njegove matere. S kaznijo levitove žene jo mučijo skoraj do smrti — kazen, ki je grozna v svoji sadistični pohoti. Na pol mrtvo jo rešijo učenci Jezusovi, ki je prav tedaj začel z oznanjevanjem svojega nauka. Umirajoča zahrepeni po živem Bogu in umre, krščena po Kristusovi roki. Marko se strašno maščuje nad Judi z novim napadom, v katerem pade tudi njegova mati. Vojaški posegi mu prinašajo samo žalost in nesrečo. Ko ga pa Pilat — namesto, da bi ga pohvalil za izvršen ukaz — še pograja, ker je hotel imeti kot vojak ob sebi ljubico, se loči od vojaške kariere ter se pridružuje počasi Kristusu, novemu Preroku. V njegovem nauku ljubezni vidi nov smisel življenja, ki je različen od vojaške morale poganškega Rima. Priča je Jezusovega pripravljanja v puščavi, potem pridga na Gori, raznih čudežev, ozdravljenj in vedno se giblje v najbližji okolici Jezusovi, tako da se je vse posvetil uboštvu in ljubezni. Zmešanec! — so ga imenovali njegovi nekdanji vrstniki. On mu je priredil v svoji hiši zadnjo večerjo in bil priča na Oljski gori, ko je Jezus krvavi pot polil. Tu je bil on tisti učeneec, ki je zbežal nag, kot pravi pismo. Ze se ga loteva dvom, da Jezus ni Bog, kajti vse preveč človeško je trpel in umrl. Toda prav njemu je dano, da vidi prvi vstalega Zveličarja ter razglasi njegovo vstajenje, ves odločen, da ga gre oznanjat Rimljanom. Tedaj ga na poti kamenjajo kot sv. Stefana ter postane prvi mučenik za Jezusa (tu prevzame vlogo sv. Stefana, kar nekoliko moti), Kristus na poti v Emavs najde njegovo truplo in ga pokoplje.

Takšen konec je storil Marko Adonij, pogan in jud, a prvi mučenec za pričevanje Kristusovega božanstva, ki ga je tedaj čakal ves svet.

To je vsebina tega romana. Toda le goj potek, osnovna linija, kajti ta linija samo ve melodijsko hrepenenja te dobe, v katero so vpleteni zvoki poganskih orgij, vojaških posegov z vsemi krutostmi vojaške morale, ter istilizirano živ-

ljenje Jezusovega dleovanja, ki je skrženo na nekaj mesecev. Uvod postavlja zgodbo na trdna tla zgodovinskega dogajanja, prvi del je opis orgiasističnega pričakovanja novega Dioniza, boga zemskih slasti, drugi del je zgodba Markova in Varilijine ljubezni, tretji pa spoznanje, da je novi Bog bog nebeskega kraljestva. Bog ljubezni in svidenja v onostranstvu, kar mu postane blizu že s pogledom na strašno trpljenje njegove ljubljeneke ter na svidenje z njo, ki počiva v novem Bogu.

Tako je ta roman izrazit triptih, trodelna kompozicija, pisana z idejnega zorišča ter tudi zato nekako stilizirana in pridvignjena ter vpliva drugače, kakor »Quo vadis«, prav zaradi različnega prijema življenja. Ne glede na zgodovinske proporcije (Kristusovo učenje spravi na življenjsko širino nekaj mesecev, ne na tri leta! Svetega Stefana identificira z Markom itd.), pač pa poudarja duhovne poante ter njih pomen v kompoziciji celotne povesti. Tako more veljati povest oblikovno za zgled idealistično zasnovanega romana, ki kaže bolj boj dveh svetov, kakor pa psihološko do podrobnosti jasne oblike posameznikov; je bolj baročna osvoboditev problematike, kakor pa naturalistična risba značajev. Pisan pa je živahno, čeprav včasih pregostobesedno, vsakakor pa zanimivo in je lep pendant drugim delom iz Jezusovega časa in o ljudeh iz evangelija. Zlasti še, ker je resnično poln vere v svet duha, kakor ga je označil Jezus — Bog.

Naslovna stran J. Trpina dobro karakterizira notranjo vsebino in teren teh svetopisemskih zgodb.

Prevod dr. Lovrenčiča pa se bere zelo lepo

Vsak Slovenec, ki le more naj naroči »Slovenčeve knjižnice«. — To je njegova kulturna in socialna dolžnost. Knjige lahko plačujete mesečno.

Droblne novice

Koledar

Torek, 3. novembra: Hubert, škof; Silviya, sveta žena; Malahija, škof; Domen, škof; Veneranda, devica in mučenica.

Sreda, 4. novembra: Karel Boromejski, škof; Vital, mučenec; Modesta, devica; Emerik, spoznavalec; Pierij, spoznavalec.

DRUŽINSKA PRATIKA

ZA LETO 1943

JE IZŠLA in se bo odslej dobivala v nakup v prav vseh knjigarnah kakor tudi v boljših trgovinah in tržakah

Cena izvodu L 2.-

Zahtevajte povsod le našo DRUŽINSKO PRATIKO!

Poklicna svetovalnica in posredovalnica razpolaga še v tem letu z vajenskimi mesti za kletarje, ključavničarje, tehničarje, soboslikarje in pleskarje, črkošlikarje, tapetnike, mizarje, lesne strugarje, čevljarje, frizerje in frizerke, natakarje in trgovske vajence. — Kdor bi si želel izbrati kate-rega izmed navedenih poklicev, naj se čimprej javi v Pokrajinski poklicni svetovalnici na Askerčevi cesti, v poslopiju šolske poliklinike med 8 in 10 uro dopoldne in 3 ter 4 popoldne, kjer bo dobil potrebne informacije in mu bo določen čas preizkušnje. — Učna mesta bomo posredovali tistim, ki imajo za posebne obrti potrebno šolsko predizobrazbo in ki bodo na osnovi psihotehnične preizkušnje spoznani za zmogljive izvrševati enega izmed gornjih poklicev. Preizkušnja in posredovanje učnega mesta je brezplačno.

Pomaknili so ure nazaj. V ponedeljek, 2. novembra ob 3 zjutraj so pomaknili ure nazaj za zimski čas. Mnogi priprosti ljudje ki ne berejo časopisov, so v ponedeljek zjutraj vstajali kakor druge dneve in hiteli po svojih opravkih. Marsikdo je evetlo gledal, ko je prišel na svoje delo, pa ni tam še našel nobenega tovariša. Mnogi so potem gledali na javne ure in pač ugotavljali, da je njihova ura kar za celo uro naprej in so pač nato čakali, da se je pričelo delo.

Vpisovanje v višji trgovski tečaj in enoletni trgovski tečaj s pravico javnosti pri trgovskem učilišču »Christofov učni zavod«, Ljubljana Domobranska 15, se vrši naknadno še do 10. novembra. Šolnina zmrna, manj premožni uživajo popust. Izrednim slušateljem (licam) je dovoljen tudi obisk posameznih predmetov po želji. Podrobne informacije in prospekti na razpolago pri ravnateljstvu.

November se je uveljaval z dežjem. V soboto zadnjega oktobra je bila dosežena najvišja dnevna temperatura +16,8 stopinj Celzija. V nedeljo, na praznik Vseh svetnikov, 1. novembra, je postalo mnogo hladnejše. November se je pri nas uveljaval z dežjem. Ob zgodnjih jutranjih urah je začelo deževati ter je do 7 padlo do 1,5 mm dežja. Bil je močan naliiv. Podnevi se je vreme zelo spreminjalo. Ponoči okoli 20 do 22 se je bliskalo in čulo se je tu in tam tudi votlo grmenje. Trajali so ponoči močni naliivi, tako, da je padlo do ponedeljka zjutraj 9,9 mm dežja, v dveh dneh torej 11,4 mm. V ponedeljek zjutraj je bilo razmeroma hladno. V nedeljo zjutraj je bila še nižja jutranja temperatura ko prejšnje zadnje dneve oktobra. V nedeljo je toploter zjutraj dosegel +8,5, v ponedeljek pa +8,2 stopinj Celzija. Barometer je od sobote do nedelje padal in dosegel stanje 758,1 mm, nato pa se je začel dvigati tako, da je v ponedeljek, 2. novembra dosegel 765 mm. V ponedeljek dopoldne je bilo oblačno.

Učite se strojepisja! Novi eno- in dvimesečni strojepisni tečaji — dnevni in večerni — se prične v sredo 4. novembra. Najuspešnejša desletna učna metoda. Specialna strojepisna šola. Največja moderna urejena strojepisnica. Učnina zmrna. Posebni oddelki tudi za dijake inje. — Posebni tečaji za stenografijo, knjigovodstvo, jezik — po želji in izbiri. Novi prospekti s slikami in podrobne informacije na razpolago pri ravnateljstvu: Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Ljubljana, Domobranska 15.

Cvetje iz domačih in tujih lofov ima v zalogi Mohorjeva knjigarna na Miklošičevi cesti 19. Naročniki na celotno zbirko dobe 25 odst. popusta. Dosej so izšli trije zvezki: Erjavce, Hudo bopusto; Stritar, Izbor mladinskih spisov; Homer, Iliada.

Pomiloščeni. Pretekli teden je bilo objavljeno kratko poročilo o kazenski razpravi glede skrivanja in razpečevanja ukradenega usnja. Štirje obtoženci so bili obsojeni na manjše zaporne kazni, odnosno eden med njimi samo na 3200 lir denarne kazni. Vsi obsojenci pa so bili deležni zadnje amnestije od 15. oktobra t. l. in so bili puščeni na svobodo. Treba je pripomniti, da so nekateri obtoženci bili pomiloščeni, ne da bi bilo prišlo do glavne ustne razprave, ker bi njih kazni ne presegala 5 let. Pomiloščene pa so bile drugače osebe, katerih kazni ne presegajo treh let. Poročali smo dalje o strogi sodbi zaradi prestopka po šu 139 kaz. zak., ko je šivilja Berlotova lažno prijavila svojega moža vojaškim oblastem, da skriva na svojem stanovanju puško. Berlotova je pred sodnikom sicer skesano priznala zelo lahkomišelnost dejanja, ko bi lahko svojega moža spravila v veliko nesrečo. Pred sodnikom se je izgovarjala, da so jo k lažni prijavi nahujskale »njene prijateljice«, ko so ji svetovale, da se na prav ta način lahko iznebi svojega moža, ki je drugače dober srčen mož, saj je ženi, ki se nahaja v preiskovalnem zaporu, pošiljal celo pribojlske in škrlatne za njo. Ta žena ni bila deležna amnestije, to v smislu člena 3 amnestijskega dekreta.

Ged z dvema glavama. V okolici Linca je neki sluga na vseučilišču našel mladega gada z dvema glavama.

Židovski skrunilec grobov. V Bodi v Alžiru so razkrinkali in zaprli nekega židovskega skrunilca grobov in roparja mrlincev. Mož, ki je bil vrtar nekega židovskega pokopališča, je izkoristil noco, da je odkopal nove grobove v bližini se nahajajočega muslimanskega pokopališča, pokradel obleko in dragulje, s katerimi muslimani navadno pokopavajo svoje pokojne, in nakradene reči čez nekaj časa prodal. Ta zločin je odkril neki Arabec,

ki je slučajno videl pri drugem Arabcu obleko, v kateri so pred nekaj dnevi pokopali njegovo mater. Naznanil je tega Arabca, ki je na policiji priznal, da jo je ukradel židovskemu vrtarju. Pri preiskavi pri židu, ki so ga tudi zaprli, so našli številna oblačila in dragulje.

Krava v drogeriji. Neki kmet je prignal svojo kravo v Fuldo napredaj. V mestnih ulicah pa mu je krava ušla. Nekaj časa je bežljala po ulicah, nato se je pa ustavila pred izloženim oknom neke drogerije in radovedno zijala v okno. Naenkrat pa je skočila v okno, razbila šipo in se kmalu znašla v prodajalci, kjer je naredila pravo razdejano. Ko se je naveličala, jo je spet udarila skozi izloženno okno na ulico, kjer jo je prijel njen lastnik in jo odgnal dalje.

Ljubljana

I V župnijski cerkvi sv. Družine je danes, dne 3. nov. izredno čestčenje sv. Reš. Telesa, namesto v zavetišču sv. Vincencija v Mengšu. Dopoldne ob vsaki uri sv. maša. Od 12—1 molj sv. Rešnje Telo mladina meščanske šole; od 1—2 mladina ljudske šole; od 3—4 molitvo dekleta; od 4—5 molitvo žene; od 5—6 je sklepna ura s pridigo in litanijami. K tej uri so vabljeni zlasti vsi moški, pa tudi žentstvo naj se v obilnem številu udeleži te ure.

I V počastitev spomina pokojnega dr. Marko Natlačenca so darovali škofiškemu ordinariatu — neimenovani 5000 lir, družina Radeček 30 lir. — Prav lepa hvala!

I Vreme in promet na praznik Vseh svetnikov. Prvi november je prinesel kaj čudno vreme. Zjutraj je deževalo, pozneje so se podili gosti črni oblaki, ki niso človeku dajali upanja, da se bo vreme vsaj za popoldne nekako ustalilo. Popoldne pa se je mahoma vse preobrnilo. Počas se je jasnilo in zasijalo je celo sonce. Prav popoldnansko lepo vreme je zvalilo tisoče in tisoče ljudi na grobove k Sv. Križu. Po vseh progah so vozili direktni vozovi na pokopališče k Sv. Križu, kjer se je resnično razvijal pravi vele mestni promet. Marsikateri voz je na praznik prepeljal do 1000 in še več potnikov. Računajo celotno, da se je na praznik vozilo do 50.000 oseb po raznih tramvajskih progah. Promet je bil velikanek.

I Nocojšnji koncert Ljubljanskega komornega tria bo nudil vsem poslušalcem resnični umetniški užitek. To nam jamči po eni strani skrbno izbrani spored, ki nam prinaša dela štirih glasnih literatur in dob, kakor tudi na drugi strani umetniški sloves, ki si ga je v polni meri pridobil naš komorni trio, ki ga tvorijo gg: Dermelj, Sedlbauer in Lipovšek. Spored je naslednji: Pugnani: Sonata za tri; Mozart: Trio v c duru; Lipovšek: Sonata za violino in klavir; Smetana: Trio, opus 15 v g molu. Začetek koncerta bo točno ob 18 in občinstvo prosimo, da pred napovedanim časom zasede svoja mesta v koncertni dvorani. Konec bo sigurno pred pol 8. zvečer. Vstopnice v knjižarni Glasbene Matice.

I Zdravnik za očesne bolezni dr. Ernest De-reani od 2. novembra 1942 zopet redno sprejema Kongresni trg 14 od 9—10 in 2—3.

I Sprememba repertoarja in zasedb. Kot četrta najavljena premiera letošnje sezone bi morala biti izvajana Massenotova »Thaise« s Heybalovo v naslovni partiji. Ker se je morala ta pevka pred 14 dnevi podvržiti operaciji na slepiču, je bil postavljen na repertoar »Don Pasquale«, »Thaise« pa pride na vrsto, čim bo Heybalova okrevala. Istočasno je zbolela Vidalijska na influenco, poleg tega je imela tudi zastrupitev na nogi. V predstavi »Traviata« za red sredo nastopi namesto Ribičeve zopet Vidalijska. V študiju so sledeča dela: De-beičeva izvorna opereta »Slepa miša«, ki bo prvič izvajala, Mozartov: »Beg iz Seraja« in Humper-dinecova »Janko in Metka«.

I Poglabljeno znanja italijanskega jezika doseže, če so vpisane v popoldanski (od 14—15) ali večerni (od 18—19) konverzijski tečaj za tiste, ki so že kjerkoli obiskovali začetni tečaj, in za samouke. Začetek 2. novembra ob 14 in 18. Prijavljanje dnevno od 8—12 in od 14—16 Mestni trg 17-1. Novi tečaji tudi za začetnike.

I Stenografski tečaji — dnevni in večerni — se prične dne 6. novembra. Začetni in nadaljevalni oddelki, brzopisne vaje po diktatu. Specialni tečaji po hitri in najuspešnejši metodi. Učnina nizka. Posebni oddelki za dijake (inje). Posebni tečaji za strojepisje, knjigovodstvo, jezike itd. Novi prospekti s slikami in informacijami na razpolago pri ravnateljstvu: Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska cesta 15.

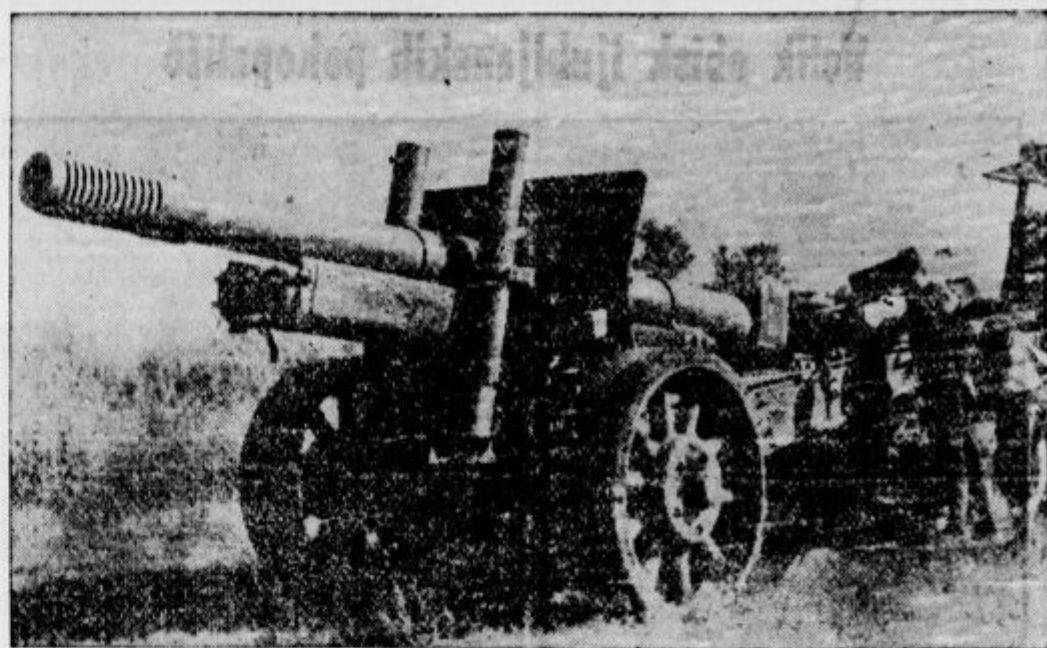
I Dijaki (inje) in visokošolci (ke), ki obiskujete redne srednje, strokovne in visoke šole, porabite svoj prosti čas čim koristneje, da se priučite tega ali onega praktičnega predmeta. Dne 6. oktobra se pričnajo posebni tečaji za strojepisje, stenografijo, knjigovodstvo, italijansko inje. (Izbira predmetov po želji). Učnina zmrna. Tečaji bodo trajali 3—4 mesece, tedensko do 4 ure pouka. Podrobne informacije in prospekti na razpolago pri ravnateljstvu: Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Ljubljana, Domobranska 15.

I Učni tečaji za srednješolce. 1. Priprava privatistov za izpite, poučujoče profesorji vse predmete posameznih razredov. — 2. Instrukcije iz vseh srednješolskih predmetov, pomoč red. dijakom pri učenju. — 3. Jezikovni pouk. Učnina zmrna. — Informacije in vpis dnevno od 9 do 12. Vodstvo tečajev: Zrinjskega cesta 7-11.

I Čas zahteva, da se naučimo čim več svetovnih jezikov, zato se vpisite čimprej v jezikovne tečaje, kjer bomo po lahki, razumljivi in hitri metodi poučevali vse moderne jezike, predvsem italijansko, nemščino in francoščino. — Vpisovanje dnevno od 8 do 12 in 14 do 16. Jezikovni tečaji, Mestni trg 17-1.

I Staršem dijakov srednjih, strokovnih in ljudskih šol. Upeljali smo dopoldanske in popoldanske ure za dijake (kinje) vseh srednjih, strokovnih in ljudskih šol. Vsak dijak bo imel dnevno dve uri pouka (razlaga, poprava nalog, izpraševanje). Vdili bomo za vsakega stalno skrb na šoli, katero obiskuje, vas pa stalno o tem obveščali. Na ta način boste popolnoma brez skrbi za uspeh svojega otroka. Vse one dijake (kinje), ki iz kakršnih koli razlogov ne obiskujejo šole, bomo pripravljali tu po učnem načrtu, da bodo koncem leta lahko napravili razredni izpit in tako ne izgubili šolskega leta. Važno tudi za one, ki se vozijo, kajti pri nas bodo lahko na toplem pričakovali odhoda vlaka. Vpisovanje dnevno od 8 do 12 in 14 do 16. Ker lahko sprejemmo le omejeno število dijakov, puhitite z vpisom. — Korepetitorij, Mestni trg 17-1, desno.

I Mož srednjih let ne more že 7 mesecev stopiti na noge, z družino 4 majhnih otrok, najmanjši

Ruski top, ki so ga zaplenile italijanske čete na vzhodnem bojišču.

je star 1 mesec, prosi kakršne koli pomoči v obleki ali denarju. Darove sprejema uprava »Slovenca«, kjer se izve tudi naslov.

I V Ljubljani umrli od 23. do 29. oktobra 1942. Beske Jožefa roj. Wohinz, 82 let, zasebnica, Japljeva 2; Kavčič Marija roj. Marjek, 70 let, žena upok. drž. žel., Gosposvetska c. 13; Verbajš Uršula, 73 let, postrežnica, Gallusovo nabrežje 17; Pirjevce Josip, 76 let, zasebnik, Tržaška 43; Leder Junez, 80 let, čevljar, Litij-ska 4; Cergolj Helena roj. Rozman, 78 let, raz-našalka mleka, Vodnikova c. 271; Modic Marija roj. Omeje, 72 let, delavka tob. tovarne, Pokljunkarjeva 14; Vidmar Anton, 70 let, šolski upravitelj v p. Vegova ul. 2. — V ljubljanski bolnišnici so umrli: Gorenc Anton, 22 let, sin posestnika, Kamnje 17, obč. St. Rupert; Opeka Stanislav, 21 let, sin posestnika, Vrhnika, Korit-nikova ul. 2; Ček Anton, 53 let, žel. delavec, Izanska c. 181; Kralj Marija, 69 let, kuharica, Židovska steca 2; Pišljak Luka, 69 let, služitelj v p. Tržaška cesta 19; Strlekar Janez, 39 let, žel. delavec, Videm 16 pri Grosupljem; Kozlev-čar Marija, 44 let, žena posestnika, Vol. vas 7 pri Višnji gori; Ahlin Lucija, 56 let, posestnica, Vel. Stara vas 9 pri Grosupljem; Žnidarič Fran-čiška, 52 let, žena zidar pom., Kettejeva ul. 3; Stefan Marija, 82 let, zasebnica, Sv. Petra c. 21; Kestelic Antonija, 83 let, upok. tob. tovarne, Einspielerjeva ul. 24; Bohan Marija roj. Jeraj, vdova žel. čuvaja, Podjunska 4; Klun Ivanka, 42 let, kuharica, Karlovska 8; Gregorič Angela, 52 let, žena plesk. pomočnika, Sp. Hrušica 43; Urk Maksimilijan, 47 let, Trava, Bosna; Cankar Helena, 72 let, Ig 72.

V vsako hišo »Slovenca«!

Naznanila

GLEDALIŠČE: Drama: Torek, 3. novembra za-prto. — Sreda, 4. novembra ob 16: Hamlet, Red B. — Četrtek, 5. novembra ob 16.30: Sestero oseb išče avtorja, Red A.

Opera: Torek, 3. novembra ob 16: Gasparone. Opereta, Izven. Cene od 18 lir navzdol. Sreda, 4. novembra ob 16: Traviata, Red Sreda. — Četrtek, 5. novembra ob 16: Don Pasquale, Red Četrtek.

RADIO, Torek, 3. novembra: 7.30 Slovenska glas-ba — 8 Napoved časa — Poročila v italijansčini — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovensčini — 12.45 Pesmi in napeti — 13 Napoved časa — Poročila v ita-lijansčini — 13.10 Pet minut gospoda X — 13.15 Po-ročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v sloven-ščini — 13.17 Koncert radijskega orkestra, vodi diri-gent D. M. Sijancec — Simfonična glasba — 14 Poročila v italijansčini — 14.15 Orkester vodi dirigent Pe-tralia — 14.45 Poročila v slovensčini — 17.15 Koncert kvarteta EIAR — 19.30 Poročila v slovensčini — 19.45 Operetna glasba — 20 Napoved časa — Poročila v ita-lijansčini — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slo-vensčini — 20.30 Vojaške pesmi — 20.45 Četr ure za trdiko Veritas — 21 Narodne pesmi vodi dirigent Zeme — 21.30 Glasbo Franka Alfana izvajajo: sopra-nistka Paola Della Torre in čelist Benedetto Mazza-curati — 22.15 A. Nicotera: Pogovor s Slovenci — 22.25 Koncert Šramla Ljubljana — 22.45 Poročila v italijan-sčini.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarni: dr. Ba-karčič, Sv. Jakoba trg 9, mr. Ramor, Miklošičeva ce-sta 20 in mr. Murnayer R. Sv. Petra cesta 78.

POIZVEDOVANJA. V Knafljevi ulici je bila v nedeljo našdena nakaznica za krompir, glaseča se na ime Markovič Dimitrij, in se dobi pri Škerjane, Ga-ljeveca 68.

POIZVEDOVANJA. Našla sem usnjene rokavice

— 24. t. m. v klu »Slogi«, Dobi se Celovška c. 71-1, desno.

Izgubila se je ob Ljubljani — Smartniska — na pokopališču zlate damsko ura z zapestnico. Najdi-telj se naproša, da jo proti nagradi vrne na upravo »Slovenca«.

V četrtek sem izgubila zlato nalivno pero. Pošteznega najditelja prosim, da odda svoj naslov v upravi »Slovenca«.

Zgubil sem v nedeljo, dne 1. novembra listnico z legitimacijo in denarnico. Pošten najditelj se naproša, da jo odda v upravi »Slovenca«.

NAŠLA sem deško rokavičko na Kongresnem trgu 26. t. m. Dobi se Celovška c. 71-1, desno.

Z Gorenjskega

Umrila je v Kranju gospa Marija Jezeršek roj. Rebolj, posestnica in gostilničarka. Pokopali so jo v petek, 30. oktobra na župnem pokopališču v Kranju. Naj v miru počival!

Dve kmetijski šoli za Gorenjsko. Na zborova-nju učiteljev in učiteljic na kmetijskih šolah na Koroškem je bilo sporočeno, da bodo najbrž že le-tošnje jesen otvorili dve kmetijski šoli za Gorenj-sko kakor tudi učilnico in poskuševalnico za mle-karstvo v Kranju.

22 novih pomočnikov. Te dni je Kranjska in-dustrijska družba na Jesenicah proglasila 22 va-jencev za pomočnike, in sicer na prav slovesen način. Okrožni načelnik Steinacker je imel pri tej priložnosti spodbuden govor, nakar so za po-močnike proglasili vajenci slovesno obljubili, da se bodo vedno potrudili, da se povsod v življenju izkažejo prave moze in da obdrže napram nemške-mu narodu in njegovemu voditelju neomajno zve-stobo.

Nesreče. Na cesti iz Vodic v Kamnik je avto-mobil podri kolestarja Francica Kimovca iz Bu-kovice. Kolo je uničeno. Kimovec pa se je hudo poškodoval in so ga prepeljali v bolnišnico na Golnik. — 16letni ključavničarski vajenec Marjan Andraščič iz Kranja si je pri nogometu hudo po-škodoval golenico. Tudi njega so prepeljali v bol-nišnico na Golnik.

Iz Hrvaške

Oskrba z zdravno pitno vodo v travniškem okra-ju. V treh krajih travniškega okraja v Puku, Bile-čah in Sipoviku so začeli graditi sodobne vodo-

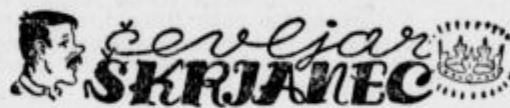
vode, ki bodo še to jesen že v toliko dograjeni, da bodo kmetje lahko dobivali zdravo pitno vodo. Kraska tla v teh krajih povzročajo poleti namreč redno pomanjkanje zdrave pitne vode, zaradi česar kaj rade nastopajo razne epidemije.

Posebno društvo za raziskavanje zgodovine Broda. Konec oktobra je bilo ustanovljeno v Bro-du na Savi kulturno društvo »Berislavič«, ki si je nadelo nalogo proučevati zgodovino Broda in oko-lice, narodne šege in običaje in umetnostne spome-nike. Najprej bo društvo popravilo zgodovinsko pomembni cerkvi v Globovnici in v Zdencih, ki spadata med najvažnejše kulturne spomenike hrvaške zgodovine.

Glasbena šola v Zemunu ustanovljena. V Ze-munu je bila ustanovljena glasbena šola »Tomi-slav«. Šola bo odprta še letos in do v njej lahko študirala siromašna in nadarjena mladina, ne da bi plačevala šolnino. S posebno ustanovo bodo nam-reč krili stroške za študij najrevnejših.

Kopalnice za vojne invalide. Zveza vojnih in-validov NDH bo gradila v Varaždinskih Toplicah poseben kopalški dom, v katerem se bodo zdravili lahko vsi vojni invalidi iz vse države. Občina v Varaždinskih Toplicah je v ta namen darovala po-trebno zemljišče.

Hrvaški filatelisti bodo dobili svoj dom. »Hr-vatski filatelistički savez« bo zgradil v Zagrebu svoj dom. Tu bo osredotočeno vse organizatorno delo hrvatskih filatelistov.

52.

TA GRAD JE BIL PREJ LAST NEKEGA GROFA. ROPARJI SO GA NAPADLI, SLU-žABNIŠTVO RAZGNALI, NJEGA PA VTA-KNILI V GRAJSKO TEMNICO. KADAR NI BILO RAZBOJNIKOV DOMA, SEM MU NO-SILA JEDI IN SE POGOVARJALA Z NJIM.

53.

NEKEGA DNE MI JE GROF PRAVIL, DA IMA HARAMBAŠA BRATA, KI MU JE IME PATOGLAV, TUDI ROPAR, KI ŽIVI V OSMI DEZELI. PRINCESKA JE TUDI PO-VEDALA, KAKO JO JE SKRJANEC REŠIL.

Slovenska bratovščina sv. Hieronima iz leta 1452

Občinska knjižnica v Udinah hrani zanimivo zgodovinsko listino, znano pod imenom statut slovenske bratovščine sv. Hieronima (Confraternita di S. Girolamo degli Schiavoni), katero so osnovali Slovenci v Udinah dne 17. IX. 1452 in ki je trajala do leta 1775, to je celih 323 let. Ohranjeni statut bratovščine je pa bil napisan šele dne 13. II. 1479, ko je bil oskrbnik (camerario) bratovščine mojster Jakob iz Škofje Loke in predsednik (prior) Janez Candelaro. Poleg statuta so ohranjeni še številni spisi, ki vsebujejo sklepe občnih zborov in uprave bratovščine, nadalje seznime članov, knjigovodstvene podatke itd., tako da je mogoče iz njih dobiti razmeroma zelo točno sliko poslovanja te skoraj že pol tisočletja stare slovenske ustanove.

Statut je prvi objavil G. Fabris v reviji »Bollettino della Civica Biblioteca e del Museo di Udine«, 1907, stran 48 in dalje. I. Gruden omenja predmetni statut v svoji »Zgodovini slovenskega naroda«, Celovec 1914—1916, na strani 414. Točneje smo pa spoznali statut šele leta 1940, ko je dr. A. Urbanc v bistvu »Glasniku udruženja aktiva kraljevine Jugoslavije«, 1940, stran 5—25 priobčil kratko studio pod naslovom »Slovenska bratovščina sv. Hieronima v Udine iz leta 1452. (Confraternita di S. Girolamo degli Schiavoni)«. Najstarejša lista zavarovalno-pravne zgodovine Slovencev, dr. A. Urbanc je obenem s kratkim komentarjem posameznih določb statuta objavil tudi fotografski posnetek celotnega statuta, nadalje prepis originalnega besedila in končno tudi slovenski prevod statuta. Po mnenju dr. A. Urbanca predstavlja bratovščina zavarovalno ustanovo, osnovano na načelu medsebojne vzajemnosti članov, torej neke vrste socialno zavarovanje, ki se odlikuje z dosti dobro izdelanim zavarovalnim načrtom. Dr. A. Urbancovo delo je vzbudilo mnogo zanimanja ne samo širom Slovenije, temveč tudi v Italiji. Fr. G. je napisal notico v »Slovenec« od 10. V. 1940 prof. A. Budal pa notico v »Ljubljanskem Zvonu«, 1940, št. 9—10. Stanko Jug v »Glasniku muzejskega društva za Slovenijo«, 1941, str. 91—92 itd. Ravnatelj občinske knjižnice v Udinah J. B. Corgnani je v reviji »Ce fastu?«, Udine, 31. VIII. 1940 XVIII na strani 197—201 ponovno objavil besedilo statuta in popravil nekaj netočnosti slovenskega prevoda.

Dr. A. Urbanc naglašja v svojem članku, da se je omejil pri svojem studiju izključno na statut sam in da številnih spisov, ki jih hrani občinska knjižnica v Udinah poleg statuta, ni imel prilike proučiti. To lepo in zelo hvalno nalogo je pa nato prevzel zgoraj omenjeni ravnatelj Udinske občinske knjižnice J. B. Corgnani, za kar smo mu iskreno hvaležni. Rezultat svojega dela je priobčil v članku »La confraternita udinese di S. Girolamo degli Schiavoni«, ki je izšel v reviji »Archivio Veneto«, vol. XXX, 1942-XX, na strani 112—120 in v posebnem oddelku. V sledečem hočemo na kratko omeniti le najvažnejše Corgnanijeve ugotovitve in sicer v splošnem in v podrobnem, to je po posameznih letnicah važnejših dogodkov bratovščine.

Splošne pripombe.

Nemški priseljenci v Udinah so ustanovili leta 1450 bratovščino Presvete Trojice, ki je obstajala do leta 1562. Člani te bratovščine so bili poleg Nemcev tudi drugi tujci (forenses), zlasti Slovenci. Že po dveh letih in sicer dne 17. IX. 1452 so pa Slovenci izstopili iz nemške bratovščine in osnovali lastno slovensko bratovščino, imenovano »Confraternita di S. Girolamo degli Schiavoni«. Od kdaj datira to ime, nam ni točno znano. Pri novi bratovščini so seveda prevladovali Slovenci, to je Schiavoni, ki so se priselili iz daljnih krajev: iz Škofje Loke, iz Ljubljane, iz Tolmina, iz Zagreba, iz Dalmacije itd., četudi je bil med njimi kakšen Nemec. Tekom stoletij se je pa slovenska bratovščina prilagodila lokalnim razmeram in sprejela za svoje člane tudi številne Italijane, med njimi celo plemenitaše (nobili) in razne druge zelo ugledne italijanske osebnosti n. pr.: G. Lorio, imenovani tudi »Zuan de li libri«, ki je leta 1518 prepeljal iz Udine v Gemono celih 9 vozov knjig. — G. A. Cortona, slikar, ki je izdelal najstarejši zemljevid Furlanije — notar in humanist. A. Belloni itd. Razume se, da je bilo v bratovščini vseskozi prav do likvidacije 1775 precej slovenskih imen n. pr.: Kordelič, Blažič, Gašperič itd.

V jezikovnem pogledu je zanimiva gotovitev, da so vsi spisi sestavljeni ali v latinščini, ali italijanščini, ali pa v furlanščini. Razen slovenskih imen ni najti niti ene slovenske besede, pač pa ena sama nemška beseda, akoravno so bili prvi člani bratovščine pretežno Slovenci, ki so med seboj brez dvoma govorili slovensko oziroma, kakor se izraža J. B. Corgnani, »l'antico dalmatico«. Temu se seveda ne smemo čuditi, saj slovenščina pred 500 leti še ni bila izoblikovana v pisni jezik. Celo veliki Slovenci se pred polstotletjem, to je v času, ko predmetna bratovščina že ni več eksistirala, niso pisali v slovenščini. Naj omenimo samo barona Jurija Vego, ki si je s svojimi logaritmi pridobil svetovni sloves in nesmrtno slavo in ki je pisal samo v nemščini in deloma v latinščini in francoščini, a prav ničesar v slovenščini.

V statističnem pogledu je zanimivo, da članstvo bratovščine sv. Hieronima ni nikdar preseglo 180 oseb. Ostale bratovščine v Udinah so bile večinoma številčno močnejše.

Podrobne pripombe.

Ravnatelj J. B. Corgnani deli ohranjene spise v dva dela in sicer: knjige sklepov (libri delle deliberazioni), ki se nanašajo na obdobje 1473 do 1775 in zavoje oskrbnikov (rotolotti dei camerari), ki se nanašajo na obdobje 1462 do 1687. Dr. Urbančeva trditev, da prvi zapiski datirajo iz leta 1412 in zadnji pa iz leta 1793, izgleda kot netočna. Letnice važnejših dogodkov bratovščine so sledeče:

1452: Slovenci izstopijo iz nemške bratovščine in ustanovijo novo bratovščino s sedežem na trgu sv. Antona (Porta di Ronchi) in v lastnim oltarjem sv. Antona v dominikanski cerkvi sv. Petra mučenika.

1479: Odobritev statuta, ki je nam ostal ohranjen. Kako je poslovala bratovščina pred tem statutom, ni znano.

1490—1491: Premestitev sedeža v lastno poslopje, ki ga je sezidala bratovščina v bližini cerkve »Chiesa Maggiore«, kjer je že prej stanoval član in kaplan bratovščine Pre Micolo de Vega (Slovenec?) ki je igral važno vlogo v bratovščini. V novem poslopiju je bila urejena tudi posebna bolnišnica.

1482: Zaradi spora z dominikanci je bratovščina svoje cerkvene obrede premestila iz cerkve sv. Petra v cerkev »Chiesa Maggiore«, kjer je dobila oltar sv. Hieronima. — Mimogrede omenjamo, da je obstajala poleg slovenske bratovščine sv. Hieronima (Confraternita di S. Girolamo degli Schiavoni), ki je imela istotako lasten statut, kateri je pa bil ohranjen pri slovenski bratovščini. Oltar je uporabljal preje duhovniška bratovščina in ga je nato odstopila slovenski bratovščini. Izgleda, da je slovenska bratovščina kratkoma absorbirala duhovniško bratovščino. — Iz dejstva, da je slovenska bratovščina leta 1482 dobila oltar sv. Hieronima, sklepa I. B. Corgnani, da je dr. Urbanc v zmoti, ako trdi, da so Slovenci zbrali sv. Hieronima za zaščitnika zaradi tega, ker je bil rododamlatinec. Po mnenju J. B. Corgnania je izbrala slovenska bratovščina poleg sv. Antona še sv. Hieronima (ki sta oba tudi upodobljena na eliki na začetku statuta, prvi s pravičkom, drugi z levom), samo zaradi tega, ker je imela bratovščina v začetku slučajno oltar sv. Antona in kasneje pa slučajno oltar sv. Hieronima. To dr. Corgnanijevo stališče se nam ne zdi verjetno, ker je bil statut s sliko obeh svetnikov izdelan že leta 1479, a oltar sv. Hieronima je bratovščina dobila šele tri leta kasneje, to je leta 1482. Statut se začneja doslovno takole:

Al nome dela infabile e sanctissima trinitate, et dela gloriosissima uzerene maria. Et de miser Sancto Hieronimo padre et protector nostro. Et de miser Sancto Antonio abbate et de tutti li sancti Amen.

Questi sono li capitoli et statuti dela ueneranda fraternita deli schiavoni celebrata in la glesia di sancto Pietro martire Ad altare de Sancto Antonio in Udine la qual fu chomenzada in el Mile quatrocento cinquanta et due. Adi diece e sette di Septembre. In vna Domenega In la dictione quinquadecima et al presente celebrata in Giesa mazore al altare de miser s. Hieronymo.

Pripomba na spodnjem robu prve strani statuta je bila dodana kasneje. Iz besedila kakor tudi iz naslovne slike statuta je razvidno, da je bil sv. Hieronim pri bratovščini deležen večjega čaščenja kot pa sv. Anton in to že tedaj, ko je bratovščina imela še svoj oltar sv. Antona. Sv. Hieronim se imenuje v statutu »padre et protector nostro«, dočim ima sv. Anton samo oznako »abbate«, da se ga tako loči od drugih svetnikov enakega imena. Zato se nam zdi, da ima dr. Urbanc prav. Če so Slovenci izstopili iz nemške bratovščine in ustanovili »fraternita deli schiavoni«, potem je verjetno, da so si izbrali za prvega zaščitnika po »nezizkljivi in presveti Trojici in preslavni Devici Mariji« slovenskega svetnika sv. Hieronima, ki so ga smatrali za svojega očeta in zaščitnika. Mogoče je ravno ta okolnost tudi pripomogla k dejstvu, da je bratovščina kasneje zamenjala oltar sv. Antona z oltarjem sv. Hieronima.

1494—1496: V tem času je izdelal F. Mar-

telut nad vhomod v poslopje bratovščine sliko sv. Hieronima. Leta 1798 — ko bratovščina že ni več obstajala — so poslopje spremenili v gostilno in verjetno deloma prezidali, pri čemer so sliko preplekali z apnom Leta 1903 so sliko restavrirali in v novejšem času, ko so stavbo podrli, so eliko zelo posrečeno premestili v posebno ložo novega poslopja, kjer se jo lahko še sedaj vidi. Fotografski posnetek slike je priobčil dr. Corgnani v uvodu svojega članka.

1551: Z doževim dekretom se odobruje nov statut bratovščine.

1635: Sklep, da je treba vse bolničarke od-sloviti iz bolnišnice bratovščine in jih nadomestiti z drugimi čednostnimi in pametnimi, ki živijo krščansko... To omenjamo samo zaradi tega, ker smo imeli nekaj podobnega tudi ob uvedbi našega obveznega socialnega zavarovanja leta 1889. Ob tej priliki je »Slovenec« od 18. IX. 1889 napisal sledeče: »Ko je čital neki delavec v pravih in listinah, da imajo do podpore iz bolniške blaginje pravico tudi neomozene delavke, ki morajo včasih iz tehničnih vzrokov iskati zatočišča v znani deželni hiši na Dunajski cesti (v bolnišnici), je vzkliknil: Z našo blaginjo bomo kmalu pri kraju! In javna tajnost je, da govore v Ljubljani neke neomozene delavke, zdaj bomo šle v bolnišnico, če treba na leto dvakrat: dobile bomo iz blaginje toliko, da nam bo ostalo še za novo obleko! Poslovodja nekega zavoda trdi, da na leto primerno 20, 25, da i 30% neomozenih delavk nekoliko tednov išče zatišja. Ima li torej taka pravica do 6 tedenske podpore, in včasih tudi do 20 tedenske, potem pa verjamejo nekemu delavcu obče znanega zavoda, da so v enem letu imeli vsled tega zatišja v blaginji 800 goldinarjev primanjkljaja! Ravno tu bode moral posredovati postavodajalec, kar najhitreje moči, kajti takojšnje podpiranje neomozenih delavk, je podpiranje — nenravnosti.«

Slovenci so torej že od nekdaj polagali veliko važnost na moralno in javnem življenju, torej tudi v socialnem zavarovanju.

1775: Z odlokom beneške republike se slovenska bratovščina sv. Hieronima (obenem z dvema drugima bratovščinama sv. Antona in sv. Nikolaja) likvidira in njeno premoženje v znesku L. 537,11 uporabi za novo veliko bolnišnico »Ospedale Maggiore« ki se je kmalu nato zgradila in katera je tudi prevzela ves arhiv slovenske bratovščine sv. Hieronima, od koder je leta 1924 prišel v videmsko občinsko knjižnico, kjer je shranjen v posebnem prostoru: Biblioteca Comunale die Udine, Archivio dell'Ospedale, Scaffale n. 12.

To bi bile najvažnejše ugotovitve, katere je objavil J. B. Corgnani v svoji razpravi. Smatramo za svojo dolžnost, da se Corgnaniju za vse njegovo strokovno in pošteno delo ponovno iskreno zahvalimo. Obenem ga pa prosimo, da bi po možnosti objavil vso vsebino vseh ohranjenih listin predmetne bratovščine.

Ivo Lah.

Sport Mladika je izpodrinila Ljubljano!

V treh tekmah »samo« 33 golov — Korotanci prispevali k zmagi Mladike? — Prikupna igra Marsa

Ljubljana, 2. nov.

Ljubljanska nogometna moštva ki so se dogovorila za jesenski nogometni turnir, so opravila večeraj svoj tretji obrok. Prispeli smo do finala, katerega bodo igrali v nedeljo 8. novembra. V turnirju starejših moštev jih je igralo sedem. Iz tehničnih razlogov so podelili teh sedem moštev v dve skupini. V prvi sta se odlikovala Mars in Dopolavoro tobačne tovarne, v drugi pa Ljubljana in Mladika. Da bo Mars zmagal v prvi skupini je bilo pričakovati, prava senzacija pa se je zgodila v drugi skupini, kjer je Mladika potisnila Ljubljano na drugo mesto.

Po sklepnih računih bomo torej gledali v nedeljo finalno tekmo med prvoplasiranimi kluboma obeh skupin Marsom in Mladiko ter med drugo plasiranimi Dop. tobačne tovarne in Ljubljano.

Čeprav so igrali večeraj na lepem stadionu, je poteklo nogometno popoldne v znamenju deževnega vremena in praznika Vseh svetih. Tudi ljudje, ki hodijo na športne prireditve, so krenili največ na božje njive tako, da je bilo na stadionu le malo gledalcev. Ti so se zatekli na zidano tribuno, ali pa so stali na prostih galerijah in motrili igro, ki se je godila na premočenem travniku.

Deževalo je dopoldne in deloma še prvih popoldanskih urah in pogoji za dober nogomet so bili težji kot navadno. Igralcem je drselo, žoga pa se je napila mokrote in je le okorno odskakovala. V ostalem pa je bilo okolje na stadionu mnogo prijetnejše od onega na soednem igrišču. Človek se počuti kot v skrbno urejenem vrtu z negovanim travnikom, črnim tekalščem s progastimi stopnicami za 30.000 gledalcev, z drevesnatimi sprehajališči nad areno in z rdečkasto trto, ki se plazi po zidani ograji ter loči stadion od ostalega sveta.

To pa, kar smo gledali na travniku, je bilo veliko skromnejše od prikupnega gledališča smega. O treh tekmah, ki so se igrale do prvega mraka, bi bilo na kratko povedati naslednje:

Dopolavoro—Vič 7:0 (2:0)

Zastopniki Dopolavora tobačne tovarne so zaigrali mnogo boljše kot preteklo nedeljo, ko so se zgubljali v »driblingih« brez koristi. Večraj je šla žoga lepo z nogo na nogo in tudi strelci so imeli srečne noge. Uspeh seveda ni izostal, čeprav se je Vič otepal, kolikor je mogel. 7 krat je moral vratar Viča pobirati žogo med podboji — dejansko ni bil to pravi vratar, pač pa njegov namestnik. V vrstah Dopolavora je bil najuspešnejši strelac Nagode, njegov brat pa je uspešno razdiral nevarnosti, ki so jih tskali Vičani. Dopolavoristi so zmagali zaslužen s 7:0.

Mladika: Korotan 18:0 (7:0)

Pred 14 dnevi je poslala Ljubljana v mrežo Korotancev 17 golov, večeraj pa so Mladikarji to nenavadno številko povišali na 18. Rajše bi pisali o legendarnem uspehu Mladike kot pa o strahotnem porazu Korotana. Drži, da igrajo za Mladiko fantje, ki imajo precej tehničnega znanja, ki so fizično odpornejši in se razumejo tudi na taktiko nogometnih napadov. Na drugi strani pa drži, da so v vrstah Korotancev sami mladi igralci, ki jim še manjkajo mnogotere osnove.

Navajeni pa smo, da se nogometaši borijo in da skušajo tehnično ali fizično premoč nasprotnika nadoknaditi s požrtvovalnostjo. Tega pa v vrstah Korotancev nismo videli. Vratar je bil počasn in mu ni šlo posebno k sreči, ko je začela padati. Sodnik je žvižgal gole, mi pa smo imeli vtis, da se kar ne spleča tisto vedno ponavljajoče se vračanje na sredino polja, zakaj v naslednjem trenutku je bila Mladika spet pred vratmi in je lahko več ali manj neovirano streljala. Tako je začelo padati.

Človek bi se lahko vprašal, ali je Mladika močnejša od moštva, v katerem igrajo Lah, Bertonec in drugi, ki smo jih videli uspešne na mnogoterih težkih tekmah? Ali je Mladika res udarnejša od Ljubljane? Rezultat pred tednom med Mladiko in Ljubljano je bil res

neodločen in je znašal 1:1. Čeprav je dosegla Mladika ta rezultat s svojo pametno defenzivno igro in čeprav je po računih na papirju vse v redu (17:0, 1:1, 18:0), smo postali pozorni, ko smo slišali med ljudmi, ki so motrili gole, ki so padali med podboje Korotancev, da so se zmenili. Tak vtis so imeli nekateri gledalci: da so se zmenili, da se ne bodo preveč upirali, če bo kazalo Mladiki, da lahko doseže toliko golov, kolikor je potrebnih, da potisne Ljubljano na drugo mesto.

Objektivne sodbe o tem ne moremo izreči, zakaj turnir je bil kratek nastopali so novi igralci in preuranjeno bi bilo trditi česa so zmogli in česa niso.

Padlo je torej 18 golov brez posebne borbe in brez posebnega odpora.

Po tekmah smo vprašali Korotance, kako se je to zgodilo? In so povedali, da so igrali preje med subjuniorji in juniorji, zadnje čase pa nimajo priložnosti za trening, ker so igrišče spremenili v njivo. Vtis, ki smo ga dobili je bil, da nimajo kaj več čez 16 let. Bodi kakor koli: boriti bi se morali z večim članom, ničesar drugega jim ne želimo očitati.

Mars—Zabjak 8:0 (4:0)

Mars je pokazal večeraj spet nekaj lepih potez in zapustil dober vtis. O enajstotici Zabjaka moramo zapisati, da se je pošteno borila in da ni bila tako šibka kot bi sodili po rezultatu. Opomogla si je zlasti v prvem delu drugega polčasa, ko je prenesla igro na odprto polje. Manjkalo pa Zabjaku duha prisotni strelci, ki bi uveljavili pridno snovanje moštva.

Serijo golov je otvoril v 8 minuti Slamič, ki je streljal neubranljivo. Doberlet, ki je bil tudi večeraj med najboljšimi na polju, je povišal na 2:0 in na 3:0, potem je zastreljal 11 metrovko, četrti gol prvega polčasa pa je dosegel Piskar II. v 31 min.

Ko so zamenjali strani igrišča, je začel Zabjak s podvojenim trudom in si veliko privoščeval, da bi dosegel vsaj častni gol. Lahko bi ga, toda strelcem v prvi vrsti še manjka rutine. Piskar II. je povišal na 5:0, potem pa je igra valovila na odprtem polju vse do 21. min., ko je dodal Piskar I. svoj delež kštev ilenem uspehu. Zadnje slike našega jesenskega nogometnega turnirja so se odigravale spet na polovico Zabjaka, ki ni mogel preprečiti še dveh strelcov med široke podboje. Dala sta jih Doberlet in Faion. Tako je zmagal Mars po igri, ki je smotljiva na dober nogomet, z 8:0.

Sedaj, ko smo prišli do finala, je številni obračun treh nogometnih tedelj v turnirju starejših naslednji:

I. skupina

Mars	3	2	1	0	18:1	5
Dopolavoro	3	2	1	0	11:1	5
Vič	3	1	0	2	6:16	2
Zabjak	3	0	0	3	0:17	0

II. skupina

Mladika	2	1	1	0	19:1	5
Ljubljana	2	1	1	0	18:1	5
Korotan	2	0	0	2	0:35	0

V nedeljo 8. novembra bodo igrali finalno tekmo med Marsom in Mladiko, ki vodita vsak v svoji skupini z boljšo razliko golov. Nastopila pa bosta tudi družoplasirana Dopolavoro tobačne tovarne in Ljubljana in tako bomo dobili vrstni red prvih štirih moštev.

Dopolodne sta bili na sporedu dve tekmici v mladinski skupini. Prva med Zabjekom in Mladiko je končala z 2:1 (2:0). Potem je čakalo moštvo Viča na igralce Dopolavora: ker na njih ni bilo (deževno vreme), je sodnik odžvižgal in igra se je bila odložena s 3:0 za Vič.

Livorno za tri točke spredaj

V nogometnem prvenstvu Italije je bilo večeraj nenavadno burno. V Rimu so gledali igro svojega državnega prvaka s Torinom. Tu je doživel Torino velik in nepričakovan uspeh, ko je odpravil tako močnega nasprotnika v njegovi hiši z 0:4. Podobno se je zgodilo tudi v Livornu: krepka enajstotica Lazio je morala kloniti pred domačini, izid pa je bil 4:2. Ob erimski moštvi sta imeli dan, ko sta bili ob obe točki. Hudo dobro je to prišlo Livornu, ki se je udril na vrhu razpredelnice s tremi točkami naskoka.

Podrobni izidi v prvem razredu so bili: **Vicenza** — **Vicenza**: Milano 1:1. **Firenze** — **Morentina**: Venezia 2:1. **Roma** — **Torino**: Roma 4:0. **Genova** — **Genova**: Liguria 3:0. **Torino** — **Juventus**: Atalanta 5:1. **Livorno** — **Livorno**: Lazio 4:2. **Milano** — **Ambrosiana**: Bologna 1:0. **Trieste** — **Triestina**: Bari 1:1.

Točke po petem kolu: Livorno 10, Genova, Fiorentina, Ambrosiana 7, Torino, Roma 6, Bologna, Bari, Lazio 5, Juventus, Triestina, Milano 4, Vicenza, Liguria 3, Venezia, Atalanta 2.

V drugem razredu italijanskega državnega prvenstva so dosegli v nedeljo naslednje izide:

Novara — **Pro Patria**: Novara 1:0. **Alessandria** — **Alessandria**: Pisa 2:1. **Modena** — **Modena**: Pescara 5:1. **Brescia** — **Brescia**: Savona 3:1. **Ancona** — **Anconitana**: Cremonese 2:1. **La Spezia** — **Spezia**: Udinese 5:1. **Padova** — **Padova**: Siena 5:0. **Roma** — **Mater**: Palermo Juve 1:0. **Napoli** — **Napoli**: Fanfulla 2:1.

Vrstni red moštev in stanje točk je po petem kolu prvenstva naslednji: Spezia 9, Napoli 8, Padova, Brescia, Alessandria, 7, Anconitana, Palermo, Modena, Cremonese, Pro Patria, Pisa Udinese 5, Novara 4, Fanfulla, Mater 3, Savona, Siena 2, Pescara 1.

Nemčija: Hrvatska 5:1 (2:0)

Kar dvoje mednarodnih nogometnih tekem je bilo večeraj na sporedu. Hrvatska državna reprezentanca je gostovala v Stuttgartu, švicarska pa v Budimpešti.

V vrstah Hrvatov je manjkalo nekaj najboljših igralcev in tako so podlegli v Stuttgartu z občutno razliko 5:1. Herbergerjeva enajstotica je spet v odlični formi in je žela po nedavni zmagi v Bernu še lep uspeh nad hrvatskim nogometom, ki je po vsej Evropi na dobrem glasu.

Prve četiri ure so vzdržali Hrvati dobre taktične sunke Willmowskega in Walterja, potem pa je padel prvi gol, katerega je dal Janes. Glasef je moral priznati prvi poraz in k temu še enega v prvem polčasu po Walterju. V nadalnji igri Hrvati niso klonili, pač pa so tu pa tam ogrozili nemška vrata, kjer je branil Berlinčan Jahn. Enkrat ga je ukanil zagrebški Wölfl, razen častnega gola pa jim ni uspelo zmanjšati razlike. Na nasprotni strani je prišel Willmowski še do dveh zadetkov in Klinger do enega, tako da je bil končni izid 5:1 za Nemce.

Prireditve je obiskalo 50.000 gledalcev, sodil pa je Madžar Hallasy.

O drugi tekmi, ki so jo igrali istočasno v Budimpešti smo zvedeli doslej samo za rezultat. Madžarska državna reprezentanca je premagala švicarsko s 3:0.

Na sedežu italijanske armade v Rusiji razvrščeni material, ki so ga pripeljali iz Italije.

A. Fogazzaro:

27

Palaca ob jezeru

»Ta bližina je včasih neprijetna za tiste, ki mi niso všeč,« je odvrnila Marina z naglasom, kot da bi hotela dati razumeti, da želi spremeni tvarino razgovora.

»Vezza!« je zaklical Finotti. »Kako neki moreš razpravljati o postvrih v družbi dame? Vidim, da napraviš na gospoda doktorja zelo slab vtis.«

Doktor je hitel ugovarjati.

»Markiza,« je dejal Vezza, »glejte, kako malo zna biti hvaležen prijatelj, kateremu sem odstopil prvo mesto.«

»Ste ga pa zares imeli?« ga je zavrnila Marina in se nasmehnila. Ni čakala, da bi ji Vezza odgovoril. Okrenila se je k Steineggu in dejala:

»Tri stole!«

V loži je bilo pet ljudi, stola pa nobenega.

»Če ukazujete markiza, jih stotnik konjenice lahko prinese tudi trideset,« je čez trenutek dejal Steinegg.

Finotti je opazoval Silla. Bil je bled in njegov pogled je nevoljno meril Marino, kar se je opazovalcu zdelo zelo sumljivo.

»Kar stoji?« je vzkliknil grof, ki je prav ta trenutek stopil v ložo s profesorjem, odvetočnikom in občinskimi možmi. »Dragi Steinegg, bodite tako prijazni in naročite, naj nam prinesejo sem stole. Gospod profesor šel dognati, kako bi se dal zgraditi jez za uravnavanje vodne gladine. Spremljal ga bom. Ti gospodje pa bi rajši ostali tukaj.«

»Ne samo vas več nadlegoval,« je izjavil eden izmed občinskih svetovalec.

»Vraga!« je ugovarjal grof. »Najprej morate obiskati mojo nečakinja. Gospod profesor, na razpolago sem vam.«

Profesor se je prijazno poslovil od vseh in odšel z grofom.

»Pripravili bomo medveda do tega, da bodo plesali,« je tiho dejal Finotti Marina.

A m'vedje niso bili toliko medvedje kakor si je on predstavljal. Trije izmed občinskih svetnikov in župan so dobro poznali sami sebe in zato niso odprli ust. Ostala dva pa sta bila tako prebrisana, da bi ugnala tudi Finottija. Tudi zgovorna nista bila mnogo manj od njega, čeprav sta bila preprosta kmeta.

»Smo ubogi alfabeti!« s podeželja,« je dejal eden izmed njih.

Pogovor se je pletel seveda okrog papirnice. Finotti je opisoval industrijska čudesa, ki jih bodo videli in o bajnih zaslužkih, ki jih bo pri tem imela vas. Oba sta vneto prikimala in si pri tem drgnila kolena z rokami.

»Kako je postal svet špičast!« je dejal starejši.

»Mi pa ostanemo vedno okrogli,« je pristavil drugi.

»Seveda, če nas nekoliko ne opilijo,« je dejal Finotti.

»Da, štiri grme ima in nekaj voz sena. Ko pojemo še te za zgraditev ceste, bomo šele bogati. Zdaj pa... Potem že. Če bi bilo odvisno od vina, ki nam ga je velikodušno dal gospod grof, tedaj bi se mi zdelo, da bomo postali bogati. Izborni vino! Saj menda ni izdajalsko? Kaj pravite vi k temu, gospod Nemeč, ki vas včasih vidim pri grbasti Franki?«

»Hm, hm,« je zamrmral Steinegg, ne da bi prav razumel.

»Nevita bole!« je vzkliknil Vezza, ki je šele zdaj opazil temne oblake na zahodu.

»O ne, gospod!« je odvrnil eden izmed kmetov. »Zdaj je še ne bo. Zelo verjetno pa bo ponoči.«

»Kako se imenuje tisti vrh, ki je ves osvetljen od sonca?«

»Imenujejo ga Cvetlični vrh. Ko sem bil še deček, sem bil tam zgoraj. Boljše bi bilo, da bi ga imenovali Hudičev vrh.«

»Saj je tam zgoraj Hudičovo brezno,« je dejal drugi kmet.

»Res?« je živahno vprašal Silla. »Zakaj neki ga imenujejo tako?«

»Res ne vem. Za take stvari vedo bolj ženske. Te znajo pripovedovati cel kup povesti.«

»Pripovedujejo na primer, da se po tistem breznu pride naravnost v peklo in da tisti, ki so hudiču najljubši, gredo k njemu po tej poti. Govori se tudi o treh ali štirih osebah, ki so šle skozi to brezno v peklo.«

»Zares?« je vzkliknil Finotti. »Pripovedujte.«

»Prav za prav se ne spominjam več dobro...«

»Brez dvoma so bili domačini?«

»Domačini ali ne domačini. Prav zares se ne spominjam.«

V tem trenutku je župan od nepravem času pretrgal svoj molk.

»Zdi se neverjetno, Peter,« je izjavil, »zdj se neverjetno, da se ne spominjate. Blazna grofica...«

»Osel!« je tiho zamrmral kmet, ki je prej govoril. Nič drugega ni rekel.

»Dobro, gospod župan. Vi brez dvoma dobro veste, kod gredo vaši podaniki v peklo. Pripovedujte! Saj menda to ni uradna tajnost.«

Župan, ki je prepozno opazil, da je zagrešil veliko nerodnost, se je v zadregi zviljal na stolu.

»To so stare pripovedke,« je dejal. »Zgodbe o dogodkih, ki naj bi se bili zgodili pred najmanj šest sto leti.«

»Kaj, šest sto?« je vzkliknil eden izmed kmetov, ki do zdaj ni znil besede. »Niti šestdeset let ni — — —«

»Saj to je vseeno. Šest sto ali šestdeset, na vsak način je to stara zgodba,« je dostavil drugi kmet, ki se do zdaj ni udeležil pogovora. »Gospodov ta zgodba gotovo ne bo zanimala.«

Čeprav se je otepal, se župan ni mogel več izviti. Ker ni mogel drugače, je bruhnil vse hkrati na dan.

»Blazna grofica je bila prva žena pokojnega grofa tu iz Palače. Bila je iz Genove. Zdi se, da se je nekaj pregrešila in grof jo je privedel sem za kazen. Tudi on je ostal tu, dokler ni umrla. Ljudje trdijo, da jo je hudič odnesel v peklo skozi tisto luknjo na gori.«

Medtem ko je župan pripovedoval, je Marina vstala in mu obrnila hrbet. Njegovi tovariši so mu namigavali, naj molči. Vezza pa je dejal:

»Ali je tisti žoln Cezarjev?«

»Lepi časi!« je glasno dejal Silla.

Vsi, razen Marine, so ga začuden pogledali.

»Časi pravne moči,« je nadaljeval, ne da bi se zmenil za začudene poglede. »Zdaj ljudje poznajo samo strast in sebičnost. Če ženska greši, jo mož umori ali pa spodi. Hoče se masčevati in oprstiti. To je edini cilj. Takrat je bilo drugače. Takrat so se še dobili junaški mošči, ki so se skupaj z grešnicami zakopali v samoti, da z njo delijo kazen, čeprav niso imeli greha na sebi. Pretrgali so vse zveze s svetom iz spoštovanja do svele zveze, ki pa je zanje bila tako težka.«

Ne da bi se okrenila, je Marina nervozno odtrgala vejico pasjonke.

»Morda pa je bilo strašno masčevanje,« je ugovarjal Finotti, »počasi in zakonit umor. Kaj morete vedeti o tem vi?«

»Ne vem sicer nič. Vendar pa sem prepričan, da bi bil oče grofa Cezarja nesposoben za tak zločin. Sicer pa govorimo le o kazni. Kakšna pa je bila krivda? Kdo je bila ta ženska? Kdo more povedati kaj o njej?«

Marina se je okrenila.

»A vi,« je dejala z glasom, ki se je tresel od jeze, »kdo ste vi? Kdo more povedati vaše pravo ime? Le uganiti ga je mogoče.«

Dvakrat tretja ura

Vprašanja pri prehodu v normalni čas

V noči od 1. na 2. november, in sicer ob 3 po polnoči, so vsi tisti, ki so odgovorni za pravilni čas, povedali: »Zdaj je ura dve!« To se torej pravi, da smo 2. novembra tretjo uro po polnoči dvakrat doživeli. Iz tega sledi kar vrsta problemov, ki niso samo teoretične, ampak tudi praktične pomena. Zatorej je važno, da naj ta ura najprej dobi svoj znak. Kakor se že ta ura imenuje, ali je bila 3. ura po polnoči tieta od poletnega časa, ali pa tieta od normalnega časa, bomo dali tema urama znak kot »2A1 minuta do 2A39 minut« in »2A1 minuta do 2B29 minut«. Tako označba utegne biti kdaj jako važna, tako na primer, če je treba določiti uro rojstva ali uro smrti. Marsikateri zemljan, se je to uro rodil, bo vpisana zanj kot rojstna ura »2A30 minut«, da bo svoj živ dan vedel, da se je rodil v tisti noči, ko je poletni čas prehal v normalni čas.

Se bolj praktičen in realen je ta problem te časovne spremembe za vse tiste, ki imajo ponoči svoj delovni čas. Tem se je podaljšala delovna doba te noči za eno uro. Dvojno tretjo uro bodo dobili plačano, a v marcu bo isti znesek odtrgan, ko se bo čas spremenil.

Kako je pri železnici? Termin za uvedbo normalnega časa je tako izbran, da se sklada z uvedbo voznega reda, kjer je bilo že zračunano z normalnim časom. Da bi se pa vlaki, ki so se 1. novembra odpeljali v poletnem času, pravilno pripeljali v normalni čas, a predvsem da bi dosegli zveze drugih vlakov, so morali to noč kje na progi stati in čakati na to, da je prišel njihov čas. Ker se ravna največ evropskih držav po istem načinu, ne bo ob prehodu v novi čas z vlaki nobenih zmed.

Ze iz teh praktičnih dognanj in predpisov je razvidno, da čas še daleč ni nekaj, kar bi se dalo kar takole z roko prijeti. Čas je različen, različen iz kraja v kraj, in bili so časi, ki so morali na vsakem kolodvoru posebej svojo uro pravilno naravnati po svojem krajevem času. Mešana, ki je nastala na ta način, je bila jako velika, in zaradi zmeraj večjega števila železniskih prog, je bila zmeraj večja. Zato so bile države v 80 letih prejšnjega stoletja prisiljene, da so si začele beliti glavo o enotnem času. Tako je prišlo l. 1883 do časovne konference v Washingtonu. Na tej konferenci so Evropo razdelili na tri časovne cone: na srednjeevropsko, zahodno in vzhodno evropsko. Srednja dolžinska stopinja elaherne cone je časovni meridian (ali poldnevnik), to se pravi, kadar »gre« sonce čezzen, je ura 12 — ali poldne — in ta čas je veljaven za vse tisto cono brez ozira na krajevni čas. Le v tistih mestih in krajih, ki so na časovnem poldnevniku, se ujema sončni čas s krajevnim časom. Časovni poldnevnik za srednjeevropski čas je petnajsti dolžinski poldnevnik vzhodno od Greenwicha. Mesto Gorlice je na tem poldnevniku. Dunaj je za nekaj več ko za eno stopinjo malo bolj vzhodno, to se pravi, da je sonce na najvišji točki na Dunaju skoraj 5 minut prej, tako da je na Dunaju za 5 minut prej poldne kot na petnajstem dolžinskem poldnevniku. Vendar bijejo ur dvanajst šele takrat, ko je sonce na 15. dolžinskem poldnevniku.

Otok brez kač

Na otoku Sardiniji sploh ni nobenih kač. To je zares nekaj posebnega, saj je takih krajev izredno malo na svetu. Na tem otoku tudi ni volkov.

Robert Hugh Benson:

Audienca pri papežu Angeliku

(Iz romana »Gospodar svetac«, drugo poglavje, odlomek 4.)

V zelenkasto temni sobi je pri veliki pisalni mizi sedel na stolu, obrnjenem proti vratom, skozi katera sta vstopila, belo oblečen človek. Toliko je Percy opazil, ko je prvič upognil koleno. Potem je povešil oči, stopil za korak bliže ter drugič upognil koleno. Približal se je še bolj in napravil tretji poklek, prijel za ponudeno suho belo roko ter jo pritisnil k ustnam. Ko je vstajal, je slišal, kako je nekdo zaprl vrata za njim.

»Father Franklin, Svetlost,« je zazvenel poleg njega kardinalov glas. Belo oblečeni človek je pokazal na gručo stolov v prvi bližini; sedla sta. Dočim je kardinal z nekaj stavki v latinščini poročal, da je to angleški duhovnik, čigar dopisi so se zdeli tako koristni, je začel Percy proučevati obraz, ki ga je videl nasproti.

Papeževe poteze, celo njegove kretnje: rahlo prikimovanje, kratke zgovorne gibe rok je iz tisoč slik in kinematografskih predstav dobro poznal. Vendar si je Percy — četudi si je bil v svesti neke plitvosti — dejal, da se od tega živa resničnost zelo razlikuje.

Starec, ki ga je videl na stolu pred seboj, je bil še popolnoma neupognjen; bil je srednje postave, z rokami uprtimi na naslonila, z izrazom

visekega in premišljenega dostojanstva. Vendar so glavno bile poteze, ki so zadržale njegov pogled, kolikor ga ni prislil pogled papeževih modrih oči, da je povesil svoje lastne. To so bile izredne oči, oči, ki so ga spominjale na besede zgodovinarjev o papežu Piju X. Trepalnice so se krile v ravni črti in so dajale obrazu sokolji izraz; druge poteze so bile pravo nasprotje temu. V obrazu ni bilo nobene ostrošči. Nisi ga mogel imenovati ne suhega ne polnega, vendar je bil lep okroglasto izobličen. Usta so bila mehko zarezana in so v svojih črtah razodevala plemenit značaj, nos se mu je bočil po orle, kakor bi bil z diletom izdolbel nozdri, brada je bila krepka in razcepjena; občni izraz je bil čudovito mladosten. Obličje je govorilo o velikodušju in ljubeznivosti, ker je družilo kljubovalnost in ponižnost. Toda vse je bilo čisto poduhovljeno. Celo je bilo v sencih nekoliko ozko in izpod bele čepice so kukali beli lasje.

Percy se je trudil, da bi našel pravo besedo, toda nič se mu ni zdelo primerno, izvzemši edino besedo: duhoven. To je ustrezalo. Polno in v celoti. Eece sacerdos magnus! Kar ga je najbolj presenečalo, je bil mladostni izraz, kajti papež je v resnici imel osemdeset let. In vendar je bil pokončen kakor petdesetletnik s še neupognjenimi rameni. Glava tako nasajena kakor kakšnega atleta. In gube si v rahli luči komaj opazil.

»Papež Angelicus,« si je mislil Percy.

»Dobrodošel, moj sin,« je začel rahel, polno-zvočen glas.

Percy se je — nekoliko v zadregi — globoko priklonil.

blemi — pomislimo le na različnost koledarjev in na to, da ima tudi luna svojo besedo zraven — ki se ne morejo enotno rešiti za vso zemljo.

Pa bodi tako ali tako: problem prehoda od poletnega časa v normalni čas je rešen. Ure so pravilno naravnane — in zdaj dajo, da čas mirno teče dalje do 29. marca 1943 od dveh po polnoči, ko bo spet uveden poletni čas.

(Gazzetta del Popolo.)

Dolarska diplomacija

Vojna vihra je zajela tudi Ameriko. Zdaj je tudi tu vse vznemirjeno, vse se zaskrbljeno izprašuje, giblje in bega. Vznemirjajo se tudi najvišji krogi: ministri, poslaniki, vladni predstavniki, milijonarji in razni predeedniki, ki niso bili izbrani izmed poklicnih mož, temveč so se vrinili na vodilna mesta, ker so jim pomagali njihovi dolarji.

Kongres je edina ustanova v Združenih državah, o katerem lahko trdimo, da ni angleško usmerjen, temveč da je tipično ameriški. Na zborovanju vidiš možakarje brez suknjice: beli in barvasti rokavi srajce se vidijo in so tu in tam celo zavijani. Tudi čikariji so vmes, delavci vseh vrst, kmetje in farmarji. Na kongresu so se zbrali ljudje iz vseh pokrajin Združenih držav, da bodo tu obravnavali najrazličnejša vprašanja svojega poklica. Nasproti tem pa zborujejo najvišji vladni predstavniki, ministri, finančniki, trgovci in drugi močniki, takorekoč na svojo pest. Tu je nastal trikot: kongres, Bela hiša in vladni predstavniki. Tu kar mrgoli svetnikov, poverjenikov, poblaščenec, komisarjev in mešanecv tipa polkovnika House, ki je pod Wilsonom igral važno vlogo. Danes ga nadomestuje prav tak tip, g. Donovan in se znatno število političnih začelnikov, Rooseveltovih ljubljencev.

Kdor obišče danes Washington, se bo začudil, kako se je to mesto vrtov povečalo in polepsalo. Komaj se zazna, da je nastalo iz majhnega kolonialnega naselja. Kolike nove palače so večinoma obložene z marmorjem. Nekatere stavbe pa so prezidane in prenovljene, največkrat s preveč bahavim zanosom, ki hoče posnemati klasični slog. Vse je prenovljeno in polepsano, edino vladno poslopje je ostalo skromno; brez okrasja in mrko. Okorno pročelje je posnetek Bele hiše. Vse skupaj pa dela videz, kakor, da je poslopje le vhod v ogromno palačo, ki pa je še niso pozidali.

Vladna palača, oziroma predstavniki vlade, so prežeti z anglosaskim duhom sicer bolj v socialnem kot v političnem smislu. Vse njihovo delovanje se razvija v anglosaskem duhu in v sporazumu z Londonom. Kljub temu pa so vedno pripravljene, obrniti hrbet svoji stari domovini, če bi jim tako kazalo. Druga važna zadeva teh voditeljev je — kovanje raznih novih idej in zamisli, ki naj bi dala opravka raznim predstavnikom vladujočega razreda.

Zdaj je iznašel prismuknjeni starec, Cordell Hull, idejo gospodarske osamosvojitve, ki je prav tako brez vsakršne podlage, kakor vsa njegova politika. Toda vladni krogi so sprejeli njegovo zamisel in se resno ukvarjajo z njo — in jo proučujejo. Zdaj se ukvarjajo z zemljevidom Atlantikega oceana. To je Sumner-Wellesova šola. Welles boleha za »wilsonerijo in fiksno idejo«, da bi se združili obe Ameriki, južna in severna ter Anglija. Tako bi se ustvarila Amerikanska svetovna velesila. Drzna zamisel, ki pa se je razbila vsled odpora Oboroženih Sil.

Združene države so že pred vojno poskušale, da bi pridobile trdna tla v Južni Ameriki, pa jim ni uspelo. Južna Amerika je latinska in nima nič skupnega s Severno Ameriko.

Takšna združitev bi se nikakor ne obnesla, ker bi Združene države, s svojim anglosaskim kristolovstvom preveč izjemale Južno Ameriko. (Neues Wiener Tagblatt.)

Službe

Istejo:

Šiviljska pomočnica

za perilo išče mesta. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 6043. (a)

Prodamo

Nov zimski plašč

za deklico 10 do 14 let prodam po ugodni ceni. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 6037. (l)

Kunčnico

prodamo. Obseg 9 prostorov. Hrušavska cesta 24. Štepanja vas. (l)

Kupimo

Globok otroški voziček

dobro ohranjen, kupim. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Dobro ohranjen« št. 6040. (a)

Predivo

po najvišjih dnevnih cenah kupujem vsako količino, dolžina od 20 cm naprej, MILAN JAGER, mehanična predilnica žimbe, Ljubljana, Sv. Petra cesta 17. (k)

Prehrana

Abonente na hrano

sprejema Rokodelski dom. (l)

Zahvala

Za vse izraze sočutja ob izgubi našega nepozabnega, ljubljenežnega sina in brata, gospoda

Ivana Kogovška

absolventa IV. letnika držav. učiteljskega

se vsem sorodnikom, prijateljem in znancem priskrbo zahvaljujemo.

Ljubljana, Dravljje, 31. oktobra 1942.

Žalujoča družina Kogovšek - Kovačeva

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAF

Delavniki: 15-30, 17-30, Sloga od 14 dalje, nedelje in prazniki: 10, 13-30, 15-30, 17-30

Ganljiva filmska drama po istoimenskem romanu

»Duša, ki se vrača...«

V glavni vlogi lega KATALIN KARADY, poznana iz filma »Umirajoča pomlad«

Vsak dan 3 predstave Ob 14, 15-30 in 17-40

Konec predstav ob 19-35

KINO SLOGA - TEL. 27-30

Drama sodobne socialne vsebine

Da, milostljiva...

EMMA GRAMATICA

Maria Denis — Leonardo Cortese

KINO MATICA - TEL. 22-41

Sijajna komedija o očarljivi ženi, čudaškemu možu ter čustvenem mladeniču, ki je veroval v veliko ljubezen

Izgubljena ljubavna pisma

Alfred Rasser — Anne-Marie Blanc

KINO UNION - TEL. 22-21

Po kratki mučni boleznini nas je za vedno zapustil naš ljubljenež sin, brat in stric, gospod

Krašovec Franc

bivši orožnik

v 32. letu starosti. — Pogreb dragega pokojnika bo v torek, 3. novembra 1942, ob 3 pop. z 2al, iz kapelice sv. Andreja k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 1. novembra 1942.

Žalujoči ostali